

Розробка Стратегічної екологічної оцінки
Програми Interreg на програмний період 2021-2027 років,
що стосується зони програмування
Угорщини, Словаччини, Румунії та України

Звіт про навколишнє середовище

Підготувало:
ТзОВ Консалтинове Бюро EX ANTE (EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft.)

Організація-замовник:

Некомерційне ТзОВ «Програмний офіс Сечені»
(Széchenyi Program Office Nonprofit LLC)

31 травня 2021 року

Звіт про навколишнє середовище,
підготовлений для Програми Interreg A NEXT
Україна-Угорщина-Словаччина-Румунія
на 2021-2027 роки

www.exante.hu

Зміст

1	Короткий виклад змісту.....	3
1.1	Підхід до визначення сфери охоплення	3
1.2	Розробка програмного документа	3
1.3	Список зацікавлених сторін.....	4
1.4	Перелік джерел (відповідні законодавчі акти, ресурси даних, які використовуються під час розробки проекту документа програми)	5
2	Спостереження за потенційними альтернативами	7
3	Основні цілі Програми.....	9
4	Узгодженість і послідовність документів	11
4.1	Відносини з іншими відповідними планами, програмами	11
	Відповідні документи Європейського Союзу.....	11
	Відповідні угорські документи.....	14
	Відповідні словацькі документи.....	17
	Відповідні румунські документи.....	20
	Відповідні українські документи	25
4.2	Внутрішня послідовність програмного документа.....	29
5	Соціально-економічні та екологічні характеристики ландшафту СВС	30
5.1	Соціально-економічні характеристики областей, на які, ймовірно, впливають цілі програми	31
5.1.1	Зона співробітництва	31
5.1.2	Демографія	31
5.1.3	Економічна структура та продуктивність	32
5.1.4	Соціальні проблеми.....	32
5.1.5	Вплив кризи, викликаної COVID-19	34
5.2	Екологічні характеристики районів, на які, ймовірно, будуть впливати цілі програми	34
5.2.1	Природний стан і регіони.....	34
5.2.2	Водні ресурси, басейни річок.....	35
5.2.3	Біорізноманіття, заповідні території.....	35

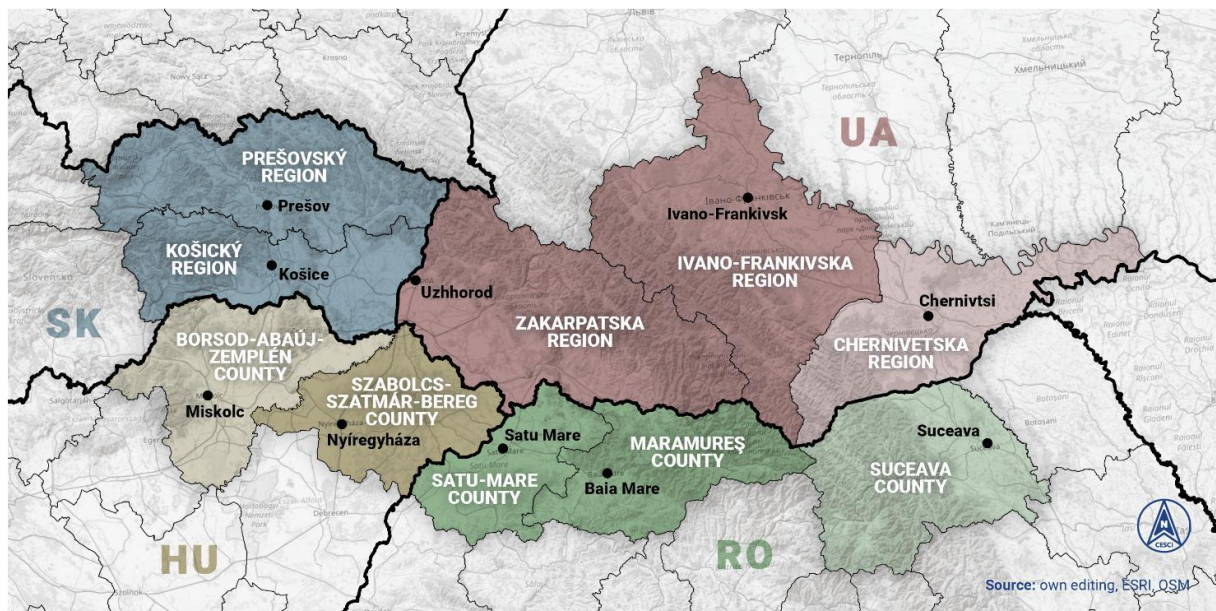
5.2.4	Тиск на навколишнє середовище	36
5.2.5	Стійкість, спільна підготовка до зміни клімату	37
5.3	Важливі екологічні конфлікти та проблеми	37
5.4	Завдання з охорони навколишнього середовища, що стосуються Програми	38
6	Потенційні екологічні наслідки впровадження програми	40
6.1	Потенційний вплив програми на ґрунт	40
6.2	Потенційні вплив програми на повітря	42
6.3	Потенційний вплив програми на воду та ґрунтові води	43
6.4	Потенційний вплив програми на біорізноманіття, флору та фауну	45
6.5	Потенційні наслідки програми щодо територій та природоохоронних територій Natura 2000 у разі України	46
6.6	Потенційний вплив програми на клімат	48
6.7	Потенційний вплив програми на збудоване середовище, околиці поселень та культурну спадщину	49
6.8	Потенційний вплив програми на здоров'я та стиль життя людини	50
6.9	Потенційні наслідки програми для екологічної свідомості	52
6.10	Потенційний вплив програми на виникнення екологічних конфліктів і потенційних проблем, а також на ескалацію існуючих проблем	53
6.11	Потенційні наслідки програми для взаємозв'язку і сукупного впливу загроз на вищевказані фактори	55
7	Захисні заходи	57
8	Оцінка системи моніторингу	63
9	Нетехнічний підсумок	65

1 Короткий виклад змісту

1.1 Підхід до визначення сфери охоплення

Транскордонне співробітництво (ТКС) є ключовим елементом політики ЄС щодо своїх сусідів. Воно підтримує сталий розвиток на зовнішніх кордонах ЄС, допомагає зменшити відмінності у стандартах життя та розв'язати спільні виклики на цих кордонах. ТКС сприяє співробітництву між країнами ЄС та країнами-сусідами, що мають спільний сухопутний кордон або морський переїзд.

Програма A NEXT Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна – це програма співпраці трьох країн-членів ЄС та України в середині Європи, на східному кордоні Європейського Союзу. Зона співпраці Програми HUSKROUA Interreg A NEXT охоплює територію в 83 057 км², включаючи 10 регіонів, де проживає понад 8 мільйонів громадян.

 CESCI INTERREG NEXT Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine CBC Programme - Analysed territory

Малюнок 1 Проаналізована територія Програми HUSKROUA Interreg A NEXT
(Джерело: Територіальний аналіз, підготовлений CESCI, 2020 рік)

1.2 Розробка програмного документа

Шаблон програмної документації надано Регламентом Interreg, що визначає зміст Програм Interreg. Перший розділ цього програмного документа розглядає основні виклики розвитку та невикористаний потенціал у вигляді Територіального аналізу. Розділ 2 розглядатиме політику, конкретні цілі та обґрунтування, що служить логікою втручання. Територіальний аналіз, що становить Розділ 1, був підготовлений і переданий групі експертів, відповідальній за підготовку Розділу 2 і Стратегічної екологічної оцінки (CEO) програмного документа.

Розділ 2 відповідає за визначення пріоритетів, цілей політики, конкретних цілей, потенційних бенефіціарів, типу дій, цільових груп та показників майбутньої Програми. Це є основою програмної концепції. Наразі триває розробка Розділу 2, метою якого було залучити на ранній стадії команду експертів з CEO, щоб їх рекомендації могли бути спрямовані в процес планування, що призведе до поліпшення документа.

У стадії розробки знаходиться Програма HUSKROUA Interreg A NEXT на 2021-2027 роки. Територіальний аналіз (Розділ 1) програмного документа завершив п'ять основних запропонованих Територіальних цілей – Пріоритетів (ТО6-Р1 Навколишнє середовище; ТО8-Р1 Катастрофи; ТО7-Р1 Транспорт; ТО8-Р2 Охорона здоров'я; ТО3-Р1 Спадщина), які були звужені в Розділі 2 до трьох Пріоритетних цілей (Стойкий і зелений прикордонний регіон; Здоровий і привабливий прикордонний регіон; Більш співпрацюючий регіон).

1.3 Список зацікавлених сторін

У розділі країнами-учасницями надається список національних органів охорони навколишнього середовища, відповідальних за визначення масштабів, які пізніше будуть залучені до процесу публічної консультації як відповідні зацікавлені сторони у процесі CEO:

Угорщина	Законодавча база: Додаток III Постанови Уряду № 2/2005 про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище
	Міністерство сільського господарства; Управління прем'єр-міністра; Управління національного парку Агґелек; Управління національного парку Бюкк; Управління національного парку Хортобадь; урядові агентства областей Боршод-Абауй-Земплен і Саболч-Сатмár-Береґ; урядове агентство муніципалітету Будапешта; Міністерство внутрішніх справ, Національне Управління з питань надзвичайних ситуацій; Управління з питань надзвичайних ситуацій областей Боршод-Абауй-Земплен та-Саболч-Сатмар-Береґ; заступник Державного секретаря з питань архітектури, будівництва та спадщини
Словаччина	Законодавча база: Акт № 24/2006 Coll. Про оцінку впливу на навколишнє середовище та про внесення змін і доповнень до деяких актів
	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів; Міністерство інвестицій, регіонального розвитку та інформатизації; Офіс Кошицького самоврядного регіону; Офіс Пряшівського самоврядного регіону; Департамент регіонального розвитку
Румунія	Законодавча база: Рішення уряду № 1076 від 8 липня 2004 року щодо створення окремих планів і програм процедури оцінки навколишнього середовища (Of.J. № 707 від 5 серпня 2004 року)
	Міністерство охорони навколишнього середовища, вод і лісів (MEWF); Національне агентство з охорони навколишнього середовища (при делегуванні Міністерством); місцеві органи охорони навколишнього середовища

Україна	Законодавча база: ЗАКОН УКРАЇНИ «Про стратегічну екологічну оцінку» № 2354-VIII, чинний з 12 жовтня 2018 року
	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів; обласні департаменти екології та природних ресурсів

У цьому розділі екологічного звіту були враховані всі зауваження та рекомендації відповідних національних органів влади, які модифікували програмний документ та Звіт про навколишнє середовище.

Національна влада не зробили виняток щодо структури СЕО. Кілька органів влади надали детальну інформацію у своїй сфері експертизи щодо територій, які потребують спостереження в контексті оцінки навколишнього середовища, а потім – і реалізації програми.

Відповіді експертів, наведені в коментарі органів влади, доступні в угорській організації – Некомерційному ТзОВ Бюро програми Сечені – відповідальному за розвиток СЕО.

1.4 Перелік джерел (відповідні законодавчі акти, ресурси даних, які використовуються під час розробки проекту документа програми)

Під час розробки програмних документів та оцінки навколишнього середовища було використано ряд основних джерел ЄС та національного рівня (законодавство, стратегії розвитку тощо) та баз даних, таких як:

Перелік відповідних законодавчих актів та документів	
Угорщина	Національна концепція розвитку та територіального розвитку Угорщини; Національна стратегія розвитку транспортної інфраструктури Угорщини; Національна стратегія розвитку туризму Угорщини до 2030 року; план «Йено Квашаї – Національна водна стратегія Угорщини; «Здорова Угорщина 2021–2027 років» — Стратегія сектору охорони здоров'я; Національна рамкова стратегія сталого розвитку Угорщини; Національний генеральний план охорони природи; Національна ландшафтна стратегія Угорщини; Концепція територіального розвитку та Програма області Боршод-Абауй-Земплен на 2021-2027 роки (пропозиція); Концепція територіального розвитку та Програма Саболч-Сатмар-Берег на 2021-2027 роки (пропозиція)
Словаччина	Стратегічний план розвитку транспорту в Словацькій Республіці до 2030 року; Зелениша Словаччина – Стратегія екологічної політики Словацької Республіки до 2030 року; Концепція розвитку культури в самоврядному регіоні міста Кошиці на 2020-2025 роки (2030); Національна стратегія регіонального розвитку; Національна стратегія сталого розвитку; Національна стратегія захисту біорізноманіття; Національна регіональна та територіальна стратегія розвитку Словацької Республіки до 2030 року; Регіональна інтегрована територіальна стратегія Кошицького регіону; Стратегія розвитку велоспорту та велосипедного транспорту в регіоні Пряшева

Румунія	<p>Національна стратегія сталого розвитку Румунії до 2030 року; План розвитку Північно-Західного регіону на 2021-2027 роки; Національна стратегія розвитку екотуризму в Румунії — контекст, бачення та цілі – на 2019-2029 роки; Стратегія Румунії з енергетики на 2018-2030 роки, з перспективою до 2050 року; Національний інтегрований план у сфері зміни енергетики та клімату на 2021-2030 роки; Національний план поводження з відходами; Оперативна програма сталого розвитку на 2021-2027 роки (SDOP); Генеральний план транспорту (GTMP) на 2014-2030 роки; Стратегія територіального розвитку Румунії (TDSR), Поліцентрична Румунія 2035 – територіальна згуртованість і конкурентоспроможність, розвиток і рівні шанси для людей, Національна стратегія сталого розвитку Румунії Горизонти 2013-2020-2030; Велика інфраструктурна операційна програма на 2014-2020 роки; Національний план дій у сфері енергоефективності IV (NAPEE); Національна стратегія та план дій щодо збереження біорізноманіття на 2014-2020 роки; Стратегія культурної та національної спадщини на 2016-2022 роки</p>
Україна	<p>Державна програма розвитку регіону Українських Карпат на 2020 - 2022 роки; Національна транспортна стратегія на період до 2030 року; Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року; Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року; Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»; Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року; Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року; Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року; Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2027 року; Регіональна Стратегія розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років; Стратегія поводження з відходами у Закарпатській області на 15-річний період; Проект Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року; проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 - 2025 років; Стратегія охорони біорізноманіття до 2030 року – на стадії розробки</p>
Інше	<p>Територіальний аналіз майбутньої програми INTERREG NEXT Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна CBC</p> <p>Програма HUSKROUA Interreg A NEXT на 2021-2027 роки – 1-й проект Програми</p> <p>Орієнтаційна стаття Європейської Комісії щодо програм INTERREG NEXT та додаток III до неї</p> <p>Спільна робота над Стратегічним плануванням Interreg NEXT на 2021-2027 роки</p> <p>Додаток 2 до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) про Європейський фонд регіонального розвитку та про Фонд згуртування (пропозиція)</p> <p>Індикаторні штампи додаткових спільних вихідних і результатних показників для ЄФРР для Interreg</p> <p>Європейська зелена угода; Європейський кліматичний закон; Стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату; Водна рамкова директива ЄС (ВРД ЄС),</p>

	Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року; Європейська ландшафтна конвенція; Стратегія інтеграції енергетичної системи ЄС; Воднева стратегія ЄС; Стратегія Європейського Союзу для Дунайського регіону
Список ресурсів даних	
Угорщина	Центральний статистичний офіс Угорщини (ksh.hu); TEIR – Офіційна база даних Угорського центрального статистичного управління (TeIR)
Словаччина	Статистичне управління Словацької Республіки (statistics.sk)
Румунія	Національний інститут статистики Румунії (insse.ro)
Україна	Державна служба статистики України (ukrstat.org)
Інше	-

2 Спостереження за потенційними альтернативами

Оскільки Програма HUSKROUA Interreg A NEXT є не класичною стратегією, а фінансовою базою транскордонного співробітництва, то потенційних альтернатив, які необхідно розглянути, немає. Програма підготовлена за тематичною структурою, викладеною в Правилах ЄФРР та Interreg Європейської Комісії. Основною альтернативою в процесі програмування є вибирати чи не вибирати певні заходи, класифіковані відповідно до політики та конкретних цілей. Тому аналіз альтернатив звужується до обґрунтування цих рішень:

Мета політики 1 (PO1): Мета політики, яка спрямована на формулювання розумнішої Європи шляхом сприяння інноваційній та розумній економічній трансформації, не вибирається програмою. Це означає, що діяльність з прямою економічною вигодою виключена. Віддалені, відсталі, недорозвинені прикордонні регіони стикаються з серйозними соціально-економічними проблемами (бідність, відтік мозку, старіння, зовнішня міграція), а посилення економічної діяльності представляє найбільш безпосередні можливості вирішення цих проблем шляхом поліпшення зайнятості, підвищення якості та, таким чином, підвищення стандартів життя. У той же час, втручання інституційної співпраці в рамках ISO1 b) забезпечують непрямий внесок через підготовчі, допоміжні дії, в тому числі розвиток бізнесу, підприємництво і оцифрування, з меншим прямим впливом і вигодою, ніж розвиток спільного продукту/сервісу або ринку.

Мета політики 2 (PO2): Дві обрані стратегічні цілі (S0s) (включаючи iv), що сприяють адаптації до зміни клімату, а також запобігання та стійкість до катастроф, та vii) покращення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури і зменшення забруднення навколишнього середовища належно поєднанні і спрямовані на області з найвищою транскордонною актуальністю, опираються на попередній досвід співпраці, і в той же час вони здатні приймати нішові проекти інших, не обраних стратегічних цілей.

Важливість мети політики також підкреслюється тим, що сукупне фінансове привласнення відібраних стратегічних цілей становить 45%.

Мета політики 3 (PO3): Мета політики, спрямована на фізичне та віртуальне з'єднання, не обрана. Це правда, що низький рівень транспортного зв'язку є однією з головних проблем у програмній сфері, що повинно бути покращено, щоб прокласти шлях до посилення соціально-економічного співробітництва. Однак, масштабні інвестиції, необхідні для розвитку транспорту, не входять в обсяг програми СВС, і, таким чином, рішення не вибирати мету політики може бути виправданим. У той же час, структура Програми дозволяє включити підготовчі кроки в інші стратегічні цілі – наприклад, різні форми інституційного співробітництва в рамках ISO1 b) – що прокладають шлях до міждержавних ініціатив вирішення проблем зв'язку кордону в більш довгостроковій перспективі.

Мета політики 4 (PO4): Метою політики, спрямованою на більш соціальну Європу, є інший основний фокус, окрім PO2. Однак це в основному пов'язано з тим, що туризм, один з найважливіших районів втручання, був включений в цю мету політики в регламенті ЄФРР. Таким чином, ці дві стратегічні цілі, обрані в PO4, представляють досить різноманітні теми:

- Серед соціальних включень і проблем охорони здоров'я, пов'язаних з цілями PO4, не обрані ті, які спрямовані на зайнятість, освіту і соціальне включення через відсутність досвіду і можливостей, в той час як мета, спрямована на інтеграцію мігрантів, вважається неактуальною для даної області. Ці рішення обґрунтовані необхідністю концентрації обмежених ресурсів Програми, а також тим, що окремі аспекти освіти, зайнятості та соціального включення можуть бути вирішеними іншими втручаннями. Єдина вибрана стратегічна ціль (PO4 v), *що забезпечує рівний доступ до системи охорони здоров'я та сприяє стійкості систем охорони здоров'я, включаючи першу допомогу, та сприяє переходу від інституційної до сімейної та общинної допомоги*, рівний доступ до охорони здоров'я, є областю, де досвід співпраці є хорошим, а потенційні вигоди інтеграції транскордонних послуг та обміну знаннями можуть бути легко визнані.
- Туризм (PO4 vi) *підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку* є одним з найбільш актуальних напрямків для транскордонних регіонів з невикористаним природним потенціалом. Це також генерує високий рівень ризику перевикористання природного середовища, що повинно бути розглянуто і належним чином зрівноважене застосуванням критеріїв стійкості у рішеннях про фінансування.

Мета політики 5 (PO5): Мета політики, що підтримує сталий та інтегрований розвиток міст та сільських територій, а також місцеві ініціативи не були обрані. Узгоджені заходи в цих темах були б дуже вигідні на довгостроковій перспективі, і сумнівно, як інші стратегічні цілі – включаючи ISO1 b) – можуть сприяти цьому виклику. У той же час, обрані мети політики (POS) включають підготовку спільних стратегій і планів у ключових сферах співробітництва,

таких як, наприклад, адаптація до зміни клімату, охорона та відновлення біорізноманіття та середовищ існування, а також туризм.

ISO1: Єдина стратегічна ціль, що була відібрана в рамках мети політики (*ISO1 b*), покращує ефективність державного управління шляхом сприяння юридичній та адміністративній співпраці та взаємодії між громадянами, суб'єктами та інституціями громадянського суспільства, зокрема з метою вирішення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах), спрямованих на добрі заходи управління, є тим, що робить можливою взаємодію максимально широкого кола зацікавлених сторін, і, таким чином, добре позиціонується для забезпечення співпраці та розбудови потенціалу в тих областях, які не охоплені іншими стратегічними цілями. Істотним недоліком є невідбір людських дій, сфера, яка безпосередньо сприяє цивільному та культурному обміну між суспільствами, забезпечуючи вторинні переваги на інституційному, адміністративному та економічному рівнях. Однак це є навмисним програмним рішенням: немає потенційного координаційного органу для координації проектів між людьми з відповідним потенціалом у всіх 4 країнах програмної зони. Натомість невеликі проекти будуть визнані прийнятними для участі у тематичних конкурсах, щоб забезпечити таку співпрацю.

ISO2: Спеціальну мету Interreg, пов'язану з безпекою та охороною, не підібрано, виправдано досвідом, що показує труднощі у співпраці органів державної влади, і може поставити під загрозу досягнення цілей програми. У світлі концентрації ресурсів і зосередження уваги тематичних областях з прямою вигодою це рішення виправдано.

Можна загалом зробити висновок, що вибрані конкретні цілі забезпечують належне поєднання найважливіших заходів, в той же час виконуючи вимогу зосередження обмежених фінансових джерел програми. Однак, важливо враховувати потенційні загрози і несприятливий вплив на навколишнє середовище, відповідно до захисних рекомендацій, які висвітлюються в розділі 7 поточної Стратегічної екологічної оцінки.

3 Основні цілі Програми

Програма HUSKROUA Interreg A NEXT планує організувати діяльність з розвитку на майбутній 7-річний період на трьох наступних пріоритетах:

- P1 – Стійкий і зелений прикордонний регіон
- P2 – Здоровий і привабливий прикордонний регіон
- P3 – Регіон, який більше співпрацює

У наведеній нижче таблиці показано співвідношення між визначеними пріоритетами програми та вибраними цілями Політики / конкретними завданнями Interreg. Зв'язки між цими пріоритетами та внутрішня послідовність програмних документів описані в Розділі 4.2.

Пріоритет програми	Вибрана мета політики або обрана конкретна ціль Interreg	Вибрана конкретна мета
P1 – Стійкий і зелений прикордонний регіон	Мета політики 2 – Екологічно безпечна, низьковуглецева Європа	iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення
P2 – Здоровий і привабливий прикордонний регіон	Мета політики 4 – Більш соціальна Європа	iv) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я (v) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку
P3 – Регіон, який співпрацює	Конкретна ціль Interreg 1 – Краще управління співробітництвом	ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

Таблиця: Визначені пріоритети програми та їх відношення до вибраних цілей політики/конкретних завдань Interreg.

4 Узгодженість і послідовність документів

4.1 Відносини з іншими відповідними планами, програмами

У наступному розділі представлені відносини програмного документа з відповідними директивами та стратегіями ЄС, а також з національними та регіональними законодавчими органами та стратегіями країн-партнерів, які беруть участь у програмі HUSKROUA Interreg A NEXT. Перелік документів, задіяних у контексті аналізу узгодженості, було розширено національною владою в окремих випадках під час процесу перегляду опису змісту Стратегічної екологічної оцінки.

Відповідні документи Європейського Союзу

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
Європейський Зелений Курс	Європейський Зелений Курс є відповіддю Співтовариства на поточні проблеми з кліматом та виклики, пов'язані з навколишнім середовищем. Це нова стратегія зростання, яка спрямована на перетворення ЄС в ресурсоефективну та конкурентоспроможну економіку. Вона також має на меті захист, збереження та зміцнення природного капіталу ЄС, а також охорону здоров'я та захист добробуту громадян від ризиків та впливів, пов'язаних з навколишнім середовищем. Програма HUSKROUA Interreg A NEXT сприяє реалізації Європейського Зеленого Курсу через усі вибрані цілі Політики та Конкретні цілі.
Європейський закон про клімат	Пов'язаний з Європейською зеленою угодою, Європейський закон про клімат прагне створити рамки, необхідні для досягнення кліматичної нейтральності в ЄС до 2050 року. Пріоритет № 1 – PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, а також запобігання надзвичайним ситуаціям, стійкість з урахуванням екосистемних підходів – Програми HUSKROUA Interreg A NEXT є невід'ємною частиною цілей, визначених у пропозиції.
Стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату	Європейський Зелений Курс, стратегія зростання ЄС до стійкого майбутнього, прогнозована на тому, що зелена трансформація є можливістю, і що нездатність діяти має величезну ціну. ЄС вже вжив заходів для підвищення стійкості протягом останніх років відповідно до Стратегії адаптації 2013 року, всі держави-члени тепер мають національну стратегію або план адаптації.

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
	<p>Відповідно до Зеленого Курсу, нова Стратегія адаптації має на меті реалізувати бачення кліматично стійкого Союзу 2050 року, зробивши адаптацію розумнішою, системнішою, швидшою і шляхом активізації міжнародних дій. Програма HUSKROUA Interreg A NEXT сприяє реалізації цілей адаптації до клімату через конкретні об'єктивні цілі PO2 iv), що сприяють адаптації до зміни клімату, а також запобіганню ризику виникнення надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням підходів, що базуються на екосистемах.</p>
<p>Рамкова директива ЄС щодо водних ресурсів</p>	<p>Відповідно до завдань Рамкової директиви щодо водних ресурсів (стаття 1 ДИРЕКТИВИ 2000/60/ЄС), Програма HUSKROUA Interreg A NEXT (пріоритет 1 – «Стійкий і зелений прикордонний регіон») сприяє покращенню якості води, захисту водних екосистем (PO2 vii)) та зменшенню шкоди воді (PO2 iv)). Пріоритет № 2 – Регіон, що співпрацює» – програми може сприяти посиленню співпраці між відповідними регіональними органами та професійними організаціями країн, які займаються вирішенням проблем, пов'язаних з водою, що також є важливим елементом Директиви.</p> <p>Згідно з рамками, «для координації зусиль держав-членів потрібні загальні принципи ... для того, щоб сприяти контролю транскордонних водних проблем... (23)» і відповідно до Статті 3. (5) «там, де район басейну річки поширюється за межі території Співтовариства, відповідної держави-члена або держав-членів, прагнути встановити відповідну координацію з відповідними державами-членами, з метою досягнення цілей цієї Директиви по всьому району басейну річки». Програма HUSKROUA Interreg A NEXT робить великий внесок у цю сферу через співпрацю з Україною з питань управління водними ресурсами.</p>
<p>Стратегія ЄС щодо біорізноманіття на 2030 рік - Повернення природи в наше життя</p>	<p>Стратегія, пов'язана з Європейською зеленою угодою, має на меті покласти біорізноманіття Європи на шлях до відновлення на благо людей, клімату та планети до 2030 року. У контексті після пандемії COVID-19 стратегія спрямована на підвищення стійкості наших суспільств до майбутніх загроз, таких як: вплив зміни клімату; лісові пожежі; продовольча незахищеність; спалахи хвороб — включаючи захист дикої природи і боротьбу з незаконною торгівлею дикою природою. Пріоритет № 1 – «Стійкий і зелений прикордонний регіон» – Програми HUSKROUA Interreg A NEXT, у зв'язку з конкретними цілями PO2 iv) та PO2 vii), безпосередньо слугують досягненню заходів, визначених у Стратегії біорізноманіття ЄС у регіоні СВС.</p>
<p>Європейська ландшафтна конвенція</p>	<p>Метою Конвенції є сприяння захисту ландшафту, управлінню та плануванню, а також організація європейського співробітництва з ландшафтних питань. Стаття 9 Конвенції (транскордонне ландшафтне середовище) проголошує, що сторони заохочують транскордонне співробітництво на місцевому та регіональному рівні і, в будь-якому разі,</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
	<p>готують та реалізують спільні ландшафтні програми. Пріоритет № 2 – PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку – Програми HUSKROUA Interreg A NEXT повністю відповідає об'єктивній меті, вказаній у цій статті. Пріоритети Програми, у зв'язку зі стратегічними цілями PO2 iv); PO2 vii); PO4 vi) та ISO1 b), сприяють узгодженому розвитку європейських ландшафтів та їх сталому туристському використанню.</p>
<p>Стратегія ЄС з інтеграції енергетичної системи</p>	<p>Інтеграція енергосистеми є узгодженим плануванням та роботою енергосистеми в різних галузях енергетики, інфраструктури та споживання, для більш ефективної, кругової та надійної енергосистеми. Стратегія ЄС з інтеграції енергосистем визначає, як прискорити перехід до більш інтегрованої енергосистеми, включаючи конкретну політику та законодавчі заходи на рівні ЄС.</p> <p>Програма HUSKROUA Interreg A NEXT лише опосередковано – через PO2 iv) «сприяння адаптації до зміни клімату та запобігання надзвичайним ситуаціям, стійкість, врахування екосистемних підходів» – конкретну мету – сприяє цілям Стратегії ЄС з інтеграції енергетичних систем.</p>
<p>Воднева стратегія ЄС</p>	<p>На думку Європейського Союзу, (зелений) водень «є ключовим пріоритетом для досягнення Європейського зеленого курсу і переходу Європи до чистої енергії». Відповідно до Європейського зеленого курсу, метою водневої стратегії ЄС є декарбонізація виробництва водню та розширення його використання в секторах, де він може замінити викопне паливо.</p> <p>Програма HUSKROUA Interreg A NEXT лише опосередковано – через PO2 iv) «сприяння адаптації до зміни клімату та запобігання надзвичайним ситуаціям, стійкість, врахування екосистемних підходів» – конкретну мету – сприяє цілям Водневої Стратегії ЄС.</p>
<p>Стратегія Європейського Союзу для Дунайського регіону</p>	<p>СЕСДР є макрорегіональною стратегією, головною метою якої є координація існуючих положень та ініціатив по всьому Дунайському регіону для вирішення спільних викликів, оскільки в багатьох випадках потрібне транскордонне співробітництво та транснаціональне вирішення.</p> <p>Стратегія розглядає широкий спектр питань і політики розвитку, які узгоджувалися вздовж 4 основних напрямків і 12 пріоритетних областей. Програма HUSKROUA Interreg A NEXT найбільш тісно пов'язана з наступними пріоритетами СЕСДР: PA № 2 – стійка енергетика; PA 3 – Культура і Туризм; PA 4 – якість води; PA 5 – екологічні ризики; PA 6 – біорізноманіття, ландшафти і якість повітря і ґрунту; PA 10 – інституційний потенціал і співробітництво.</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
	Важливо підкреслити, що немає фінансового ресурсу за стратегією, яку можна застосувати. Цілі стратегії повинні бути вбудовані в існуючі рамки політики і операційні програми з фінансуванням. Діяльність СЕСДР в основному підтримується Дунайською транснаціональною програмою. Крім того, більшість цілей реалізуються у вигляді проектів за підтримки програм Європейського територіального співробітництва (програм CBC, Interreg тощо) та національних оперативних програм.

Відповідні угорські документи

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
Концепція національного розвитку та територіального розвитку Угорщини (до 2030 року)	Впроваджуючи транскордонні дії, Програма HUSKROUA Interreg A NEXT сприяє сталому, скоординованому розвитку північно-східної частини Карпатського басейну, що є однією з специфічних територіальних цілей Концепції (конкретна територіальна мета: «Зміцнення макрорегіональної ролі країни; область втручання: налагодження та зміцнення економічної та сільської співпраці в Карпатському басейні; посилення ролі Угорщини в просторовій організації Карпатського басейну; розширення територіальних та відносин між громадами у Карпатському басейні).
Національна стратегія розвитку транспортної інфраструктури Угорщини	Обрані цілі політики та пов'язані з ними конкретні цілі міжнародної транспортної інфраструктури, що стоять перед Програмою HUSKROUA Interreg A NEXT не визначають пріоритету розвитку транскордонної транспортної інфраструктури. У зв'язку з розвитком транскордонних мереж туристичних атракціонів (PO4 (v)) за програмою можуть бути реалізовані маломасштабні акції з розвитку транскордонного транспорту.
Національна стратегія розвитку туризму Угорщини 2030 (до 2030 року)	Програма фокусується на розвитку туризму як одного з рушіїв транскордонного економічного розвитку, соціального включення та соціального нововведення (Пріоритет № 2 Програми – здоровий і привабливий прикордонний регіон, пов'язаний з PO4 (v)).

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
	<p>Заходи з розвитку туризму, що реалізуються в рамках Програми, можуть сприяти підвищенню туристичної пропозиції транскордонного регіону в багатьох областях (культурний туризм, гастрономія і винний туризм, подієвий туризм, активний і природний туризм), визначених у Стратегії.</p> <p>Програма територіально впливає на район «Токай, Верхньої Тиси та Ніршег», що є одним з основних напрямків розвитку туризму, визначених у Стратегії.</p>
<p>План Квашшай Йено – Національна стратегія водних ресурсів Угорщини (2017-2030)</p>	<p>Однією з довгострокових цілей Плану є "Запобігання повеней і захист внутрішніх вод". Заходи, що реалізуються в рамках Пріоритету № 1 Програми – стійкий та зелений прикордонний регіон , можуть сприяти зменшенню ризику катастрофи в регіоні (Мета Програми № 2 – Екологічно безпечна, низьковуглецева Європа; SO iv) сприяння адаптації до зміни клімату, а також запобігання катастрофам, стійкості, з урахуванням підходів, що базуються на екосистемах).</p>
<p>Рішення уряду № 1155/2016 (від 3 березня) Про переглянутий план управління річками Угорщини 2015</p>	<p>Заходи, необхідні для досягнення цілей, визначених у Директиві водного басейну, узагальнюються в, так званих, планах управління річковими басейнами. Уряд Угорщини опублікував перший план управління річковим басейном Угорщини рішенням уряду № 1042/2012 (від 23 лютого). У 2015 році план був переглянутий, що є програмою дій на період 2016-2021 років.</p> <p>Відповідно до розділу 1.2 (транскордонні водні відносини) Плану, міжнародне співробітництво є життєво важливим для Угорщини, оскільки понад 90% наших водотоків виходять через кордон, і багато наших підземних ресурсів також приходять звідти. Програма HUSKROUA Interreg A NEXT по відношенню до конкретних цілей PO2 iv) та PO2 v), сприяє в цілому досягненню цілей, визначених у плані, зокрема виконанню транскордонних завдань з управління водними ресурсами.</p>
<p>"Здорова Угорщина 2021–2027" – Стратегія сектору охорони здоров'я (2021-2027 роки)</p>	<p>Конкретна мета PO4 (iv) – «забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я» – програма пов'язана з діяльністю, визначеною в конкретній меті 1 та 5 Стратегії. SO1 стратегії спрямована на розвиток угорської громадської охорони здоров'я та первинної медичної допомоги, в той час як SO5 підтримує розвиток цифрової охорони здоров'я.</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
Національна рамкова стратегія зі сталого розвитку Угорщини (2012-2024)	Підтримка сталого розвитку в рамках Програми HUSKROUA Interreg A NEXT гарантує, що програма сприяє досягненню цілей, визначених у Рамковій стратегії. У зв'язку з характером Рамкової стратегії, посилання має відношення до всіх пріоритетів Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.
Національний природоохоронний план V. (пропозиція) (2021-2026)	План визначає основні природоохоронні обов'язки країни в рамках V Національної екологічної програми Угорщини. Наступна програма HUSKROUA Interreg A сприяє ряду цілей Плану через PO2 vii) та ISO1 b) конкретних цілей, таких як: Природоохоронне планування; соціальні відносини, формування ставлення, презентація; міжнародні операції; тощо
Національна ландшафтна стратегія Угорщини (2017-2026)	Однією з важливих цілей стратегії є сприяння створенню живого міського ландшафту та мудрого землекористування (конкретна мета II Стратегії). Дії, реалізовані в рамках Програми Пріоритет № 1 – Стікий і зелений прикордонний регіон може сприяти розвитку міської зеленої інфраструктури, зменшенню забруднення навколишнього середовища і підтримці більш свідомого землекористування.
Концепція територіального розвитку та програма області Боршод-Абауй-Земплен на 2021-2027 роки (пропозиція) (2021-2027)	<p>Існує значний потенціал розвитку області шляхом зміцнення економічних і культурних зв'язків з транскордонними районами, що обслуговується Програмою HUSKROUA Interreg A NEXT.</p> <p>Концепція розвитку області визначає 3 загальних і 7 стратегічних цілей, багато з яких пов'язані з пріоритетами Програми HUSKROUA Interreg A NEXT:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ У зв'язку з PO2 iv) та vii), перехід до використання відновлюваної енергії, а також розвиток інфраструктури водопостачання та водовідведення та охорона водо-баз є пріоритетними районами в області (II/2. Програми з розвитку комунальних підприємств, енергетики та водного господарства). ▪ Пов'язане з PO4 v), забезпечення кращого доступу до охорони здоров'я є однією зі стратегічних цілей області (I/2. Розвиток місцевих соціально-медичних послуг, полегшення житлових умов). ▪ Одним з пріоритетних напрямків економічного розвитку області є розвиток послуг туризму (III/3. Розвиток туристичних послуг), що безпосередньо пов'язано з PO4 vi) програми.

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Концепція територіального розвитку та програма області Саболч-Сатмар-Берег 2021-2027 (2021-2027)</p>	<p>Між розглянутими документами існує тісний територіально-тематичний зв'язок:</p> <p>Програма HUSKROUA Interreg A NEXT, подібно до документа рівня області, приділяє особливу увагу екологічно чистому, сприятливому для клімату та сталому розвитку програмної галузі. (Пріоритет № 1 Програми – Стійкий і зелений прикордонний регіон, пов'язаний з 'Зеленою областю – зеленою економікою, екологічним управлінням, адаптацією до кліматичних змін' тематично специфічної мети)</p> <p>Програма розглядає розвиток туризму як пріоритетний напрямок (Пріоритет № 2 Програми – Здоровий і привабливий прикордонний регіон), що також є важливою метою в концепції та програмі області ('Проактивна область - створення умов для економічної та соціальної самоорганізації на рівні області' – тематично конкретних цілей; всі територіальні конкретні цілі).</p> <p>Документ рівня області визначає поглиблення міжнародної інтеграції графства як пріоритетного району (Проактивна область - Створення умов для економічної та соціальної самоорганізації на рівні графства), одним з важливих елементів якого є зміцнення транскордонних відносин. Реалізація Програми HUSKROUA Interreg A NEXT повністю пов'язана із досягненням цієї мети.</p>

Відповідні словацькі документи

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Стратегічний план розвитку транспорту в Словацькій Республіці до 2030 року</p>	<p>«Забезпечення кращих умов для велосипедного та пішохідного транспорту на місцевому та регіональному рівні (SVO4 Горизонтальна Конкретна Мета); «Систематично зменшуючи негативні соціально-економічні та екологічні наслідки транспортування» (Горизонтальна Конкретна Мета ШНС3) та «Зменшуючи систематично негативні соціально-економічні та екологічні наслідки транспорту (у тому числі зміни клімату) внаслідок моніторингу довкілля, ефективного планування та побудови інфраструктури, та зменшення кількості звичайних видів транспорту, використання альтернативних видів викопного палива» (Глобальна конкретна мета SGC3) відповідає Пріоритету 1 (PO2 vii) Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Зеленіша Словаччина - Стратегія екологічної політики Словацької Республіки до 2030 року</p>	<p>Пріоритет № 1 Програми узгоджується з кількома пріоритетними цілями Стратегії «Зелена Словаччина».</p> <p>Досягнення мети № 6 (Запобігання та пом'якшення зміни клімату), Мети 7 (Захист від повені, посухи та дефіциту води), Мети 8 (подолання посухи та нестачі води) та Мети 14 (Кращі дані для кращого прийняття рішень) Стратегії безпосередньо підтримуються впровадженням PO2 iv) «Сприяння адаптації до зміни клімату та запобігання надзвичайним ситуаціям, стійкість, врахування екосистемних підходів» – конкретна мета Програми.</p> <p>Мета № 9 (Чисте повітря) пов'язана з Р1 – Сійкий і зелений прикордонний регіон та Метою політики 2: Зеленіша, низьковуглецева Європа (PO2 vii) Програми.</p> <p>Мета 13 (Екологічна освіта та Навчання протягом усього життя) та Мета № 14 (Кращі дані для кращого прийняття рішень) стратегії також стосуються Пріоритету № 1 (PO2 iv) та Пріоритету № 2 – Здорового та привабливого прикордонного регіону, пов'язаного з Метою 4 Політики: Більш соціальна Європа (PO4 vi) Програми.</p>
<p>Концепція розвитку культури в самоврядній Кошицькій області на 2020-2025 роки (2030 рік)</p>	<p>Програма «Регіональна культурна ідентичність» (3.1) та «Культурний туризм» (3.2) Концепції шляхом залучення вітчизняних та іноземних відвідувачів та розвитку регіональної економіки та зайнятості, пов'язаної з туризмом, відповідає Пріоритету № 2 – Здоровому та привабливому прикордонному регіону, пов'язаному з Метою № 4 Політики: Більш соціальна Європа (PO4 vi) Програми. Програма «Оптимізація управління та діяльності культурних організацій» (3.4) відповідає Пріоритету № 3 – Більш співпрацюючий регіон, пов'язаного з конкретною Метою 1: Краще управління співробітництвом (ISO1 b) Програми.</p>
<p>Національна стратегія регіонального розвитку</p>	<p>Пріоритетний напрямок № 4.5 (захист і створення середовища) Стратегії узгоджений з Пріоритетом № 1 (PO2 IV і PO vii) і пріоритетним напрямком 4.4 Стратегії (орієнтованої на знання економіки) узгоджений з Пріоритетом 2 (PO4 v і PO vi) і Пріоритетом 3 (ISO1 b). Стратегічна мета № 5.7 (Пряшівська самоврядна область) та № 5.8 (Кошицька самоврядна область) узгоджуються з усіма Пріоритетами Програми.</p>
<p>Національна стратегія сталого розвитку</p>	<p>Стратегічна мета № 5 Стратегії (щодо підтримки громадських організацій, груп інтересів і громадськості в участі в розвитку суспільства) і № 6 (щодо зміцнення правових знань, цінності жителів, освіти тощо) відповідають Пріоритету № 3 (ISO1 b) Програми.</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
	<p>Стратегічна мета № 7 (про розвиток культурної, історичної свідомості тощо) узгоджується з Пріоритетом № 2 (PO4 vi). Стратегічна мета № 10 (щодо визначення пріоритетів розвитку проблемних, маргінальних регіонів) відповідає Пріоритету № 2 та № 3 Програми (PO4 vi; ISO b). Стратегічна мета № 13 (щодо поліпшення здоров'я населення, поліпшення якості життя) відповідає Пріоритету № 2 – Здоровому і привабливому прикордонному регіону (PO4 v). Стратегічна мета № 14 (щодо зменшення соціальної нерівності та безробіття) та Стратегічна мета № 22 (щодо поліпшення транспортної та технічної інфраструктури, розвитку туризму) відповідають Пріоритету № 2 (PO4 vi). Стратегічна мета № 26 (щодо зменшення забруднення навколишнього середовища) узгоджується з Пріоритетом № 1 (PO2 vii). Стратегічна мета № 27 (щодо пом'якшення та адаптації до наслідків зміни клімату) пов'язана з Пріоритетом № 1 (PO2 iv). Стратегічна мета № 28 (щодо підвищення якості життя в регіонах) відповідає всім пріоритетам Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p>
<p>Національна стратегія захисту біорізноманіття</p>	<p>Пріоритет № 1 Програми (PO2 iv та PO2 vii) узгоджується з кількома пріоритетними цілями Стратегії, переважно Метою А.1 (щодо припинення погіршення всіх видів та місць проживання, особливо якщо вони визнані законодавством ЄС та для досягнення їх значного та вимірюваного покращення); Мета А.2 (Інформування громадськості про важливість біорізноманіття та кроки для його охорони та сталого використання) та Мета Б.3 (про забезпечення збереження та зміцнення екосистем та їх послуг, а саме через створення зеленої інфраструктури та відновлення не менше 15% деградованих екосистем та стійкої низьковуглецевої економіки на регіональному та макрорегіональному рівні).</p>
<p>Національна регіональна і територіальна стратегія розвитку Словачької Республіки до 2030 року</p>	<p>Метою Стратегії є підтримка сталого, динамічного, інклюзивного розвитку громад та сучасної, орієнтованої на інновації економіки в регіонах, містах та муніципалітетах Словаччини для покращення умов життя їх мешканців, якості їх життя, умови створення для використання їх конкретних потенціалів, сталого та ефективного використання людських, економічних та природних ресурсів, їх розвитку та захисту. Вона узгоджується практично з усіма пріоритетами Програми (P1, P1, P3 і P4).</p>
<p>Регіональна інтегрована територіальна стратегія Кошицького регіону</p>	<p>Якість життя в Кошицькому регіоні вважається однією з найбільших проблем, пов'язаних з територіальним розвитком, включаючи екологічні та пов'язані з охороною здоров'я виклики. Конкретна територіальна Мета № 2.1.2. (Щодо модернізації інфраструктури охорони здоров'я для інтеграції первинної медичної допомоги) відповідає Пріоритету № 2 – Здоровий та привабливий прикордонний регіон (PO4 v) та Пріоритету № 3 – Більш співпрацюючий регіон (ISO1 b).</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
Стратегія розвитку велосипедизму та велосипедного транспорту в Пряшівському регіоні	Мета № 1 Стратегії (здійснення заходів щодо поліпшення велоінфраструктури та послуг з точки зору потреб її користувачів відповідно до сучасних глобальних тенденцій); Мета № 2 (здійснення заходів, які створять умови для побудови сучасних і конкурентоспроможних регіональних веломаршрутів) та Мета № 3 (щодо координації діяльності зацікавлених цільових груп у регіоні Пряшева, щоб сприяти ефективному виконанню завдань 1 та 2) відповідає Пріоритету № 2 (PO4 vi) та Пріоритету № 1 – Стійкий та зелений прикордонний регіон.

Відповідні румунські документи

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
Національна стратегія Румунії зі сталого розвитку 2030	Дії в рамках Програми HUSKROUA Interreg A NEXT забезпечують досягнення цілей, визначених у Рамковій стратегії. У зв'язку з характером Рамкової стратегії, посилання має відношення до всіх пріоритетів Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.
План розвитку Північно-Західного регіону на 2021-2027 роки	Цей план спрямований на досягнення цілей у зв'язку з Національною стратегією Румунії зі сталого розвитку до 2030 року, яка може бути пов'язана з діями в рамках Програми HUSKROUA Interreg A NEXT: Конкретна Мета (SO) № 4 (Природне середовище, що відповідально використовується) Плану, PO2 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT, SO № 3 (Сталі, автентичні та привабливі рамки життя) Плану, PO4 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.
Національна стратегія розвитку екотуризму в Румунії – контекст, бачення та завдання - на 2019-2029 роки	Головною метою стратегії екотуризму є створення умов для розвитку екотуризму на рівні охоронюваних природних територій і в районах в їх околицях, шляхом розвитку мережі визнаних напрямків екотуризму і шляхом створення конкурентоспроможних продуктів екотуризму на національному і міжнародному рівні. Стратегічними цілями конкретної діяльності є: Створення необхідних інструментів захисту традиційної архітектури; розвиток місцевої пропозиції; активна участь у збереженні біорізноманіття; застосування природоохоронних заходів на рівні напрямків з еко-туристичним потенціалом. Мета Політики № PO2 і PO4 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT відповідають вищевказаним стратегічним цілям.

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
Стратегія Румунії з енергетики на 2018-2030 роки, з перспективою до 2050 року	Стратегія має велике значення для зменшення забруднення повітря і негативного впливу парникових газів (ПГ). Наступні операційні цілі Стратегії знаходяться в тісній кореляції з Метою № 2 Політики Програми HUSKROUA Interreg A NEXT: (OP9) Заміна виробничих потужностей електроенергії на горизонті 2030 року, яка вийде з експлуатації з новими, ефективними та низькими викидами; (OP15) Зменшення викидів забруднюючих газів в енергетичному секторі; (OP16) Сталий розвиток національної енергетики, охорона якості повітря, води, ґрунту та біорізноманіття; (OP17) Справедлива участь у колективних зусиллях країн-членів ЄС щодо досягнення цілей енергоефективності та цілей у сфері зменшення парникових газів.
Національний інтегрований план у сфері енергетики та змін клімату, 2021-2030 роки	У значенні Стратегії, а також у разі «Стратегії Румунії з енергетики на 2018-2030 роки, з перспективою до 2050 року», перша мета, названа «Декарбонізація – викиди та поглинання парникових газів», пропонує використовувати енергоефективні та зелені енергетичні технології. Існує зв'язок між метою Стратегії та Метою № 2 Політики Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.
Національний план поводження з відходами	<p>Національний план поводження з відходами знаходиться у тісному зв'язку з Метою № 2 Політики Програми HUSKROUA Interreg A NEXT, специфічної мети «vii) що підвищує охорону та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшує всі форми забруднення».</p> <p>Національний план поводження з відходами спрямований на зменшення негативного впливу відходів шляхом поліпшення системи поводження з відходами на кожну категорію відходів, зменшення споживання природних ресурсів, підвищення ступеня утилізації відходів та оптимізації використання упаковок.</p>
Оперативна програма сталого розвитку на 2021-2027 роки (SDOP)	Операційна програма спрямована головним чином на підвищення рівня життя населення та рівня навколишнього середовища, а також виконання зобов'язань, що випливають з європейських директив. Конкретні цілі Операційної Програми (під назвою «Сприяння енергоефективності та зменшенню викидів парникових газів», «Сприяння сталому управлінню водними ресурсами», «Покращення охорони природи та біорізноманіття, зеленої інфраструктури, особливо в міських районах, та зменшення забруднення», «Сприяння адаптації до зміни клімату, запобігання ризикам та стійкості до стихійних лих») збігаються з PO2 запланованої Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Генеральний транспортний майстер-план (GTMP) на 2014-2030 роки</p>	<p>Генеральний майстер-план має на меті досягнення комплексу стратегічних цілей, які повинні сприяти економічній ефективності, економічному розвитку, сталості, безпеці, зниженню негативного впливу на навколишнє середовище, а також використанню фінансових коштів.</p> <p>Конкретна екологічна мета, в рамках екологічної мети майстер-плану, зосереджена на зменшенні забруднення повітря і викидів парникових газів, а також на зменшенні негативного впливу на біорізноманіття (Екологічна мета № 1 і № 2 та №№ 1-4), у відповідності з PO2 програми.</p> <p>Що стосується транспортної мережі, то майстер-план включає розвиток транспортної мережі між Румунією-Україною (безпосередньо, у сфері програми) та Румунією-Угорщиною (опосередковано з точки зору програми), сприяючи Програмі PO4 HUSKROUA Interreg A NEXT, конкретній меті «v) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку».</p>
<p>Стратегія територіального розвитку Румунії (СТРР), поліцентрична Румунія 2035 – територіальна згуртованість і конкурентоспроможність, розвиток і рівні шанси для людей</p>	<p>СТРР організовує акції в двох площинних перспективах: 1. Інвестиції, які налаштовують національну територію; 2. Цільність, яка спрямована на захист існуючих природних і побудованих просторів. Конкретна Мета (SO) №4 стратегії зосереджена на захисті природної та побудованої спадщини, висвітленні елементів територіальної ідентифікації, що співвідносяться з PO2 та частково PO4 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT. SO № 5 стратегії висвітлюється принцип співпраці між державними установами, транскордонного та транснаціонального співробітництва, відповідно до мети політики ISO 1 програми.</p>
<p>Національна стратегія сталого розвитку горизонтів Румунії на 2013-2020-2030 роки</p>	<p>Ця Стратегія передбачає 4 ключових завдання: Захист навколишнього середовища, соціальну згуртованість та рівність, економічне процвітання та виконання зобов'язань ЄС.</p> <p>Пункт № 1.1. («Зміна клімату і зелена енергія») розділу «Ключові виклики» стратегії, і пункт № 1.4. («Збереження та управління природними ресурсами») знаходяться в конвергенції з PO2 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p> <p>Пункт № 1.3. («Сприяння сталому споживанню і виробничій практиці»), пункт № 1.5. («Сприяння підвищенню якості медичних послуг на рівних засадах та покращенню захисту від загроз здоров'ю») та пункт № 1.6. («Соціальна інтеграція, демографія та міграція») знаходяться в конвергенції з PO4 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Велика інфраструктурна операційна програма на 2014-2020 роки</p>	<p>План відповідає положеннями Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p> <p>Вісь Пріоритету № 3 «Розвиток екологічної інфраструктури в умовах ефективного управління ресурсами», через конкретну мету SO 3.1. (Зменшення кількості невідповідних полігонів і збільшення ступеня переробки відходів в Румунії) і SO 3.2. (Підвищення рівня збору та очищення міських стічних вод, а також ступеня забезпечення питного водопостачання населення), а також Пріоритетної Осі № 4. «Охорона навколишнього середовища шляхом збереження біорізноманіття, моніторингу якості повітря та дезактивації історично забруднених об'єктів», через конкретну мету SO 4.1. (Підвищення ступеня охорони і збереження біорізноманіття і відновлення деградованих екосистем) і SO 4.3. (Скорочення історично забруднених територій) відповідають PO2 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p> <p>Вісь пріоритету № 5 (Сприяння адаптації до зміни клімату, запобігання та управління ризиками) через конкретну мету SO 5.1. (Зменшення впливу і шкоди на населення, спричинених природними явищами, пов'язаними з основними ризиками, що акцентуються на зміні клімату, в основному повеннями і береговими ерозіями) і SO 5.2. (Підвищення рівня готовності до швидкого та ефективного реагування груп реагування на надзвичайні ситуації) має на меті досягнення PO2 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT (адаптації до зміни клімату, запобігання катастрофам, стійкості, врахування екосистемних підходів).</p> <p>Вісь Пріоритету № 6 (сприяння чистій енергетиці та енергоефективності з метою підтримки низьковуглецевої економіки) через SO 6.1. (Збільшення виробництва енергії з менш експлуатованих відновлюваних ресурсів (біомаса, біогаз, геотермальні ресурси), SO 6.2., SO 6.3. та SO 6.4. (Щодо енергоефективності та скорочення викидів парникових газів промисловості та внутрішнього використання), а також пріоритетної Осі № 7 (Підвищення енергоефективності на рівні системи центрального опалення в обраних містах, включаючи Бухарест) через SO 7.1. та SO 7.2. сприяють досягненню пропонованих конкретних цілей Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p> <p>Вісь Пріоритету № 9 (Сприяння соціальному включенню, боротьбі з бідністю та всіма формами дискримінації) знаходиться в синергії з PO4 (соціальна інтеграція та соціальна інновація) Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Національний план дій у сфері енергоефективності IV (НПДСЕ)</p>	<p>Четвертий національний план дій з енергоефективності на 2017-2020 роки структурований на дві складові: «Енергозбереження в системі трансформації енергопостачання, транспорті і розподілі» та «енергозбереження кінцевого споживача (ст. 7 DEE2017/2012/ЄС)».</p> <p>Мета національної енергоефективності відповідає Директиві Європейського Парламенту і Ради 2012/27/ЄС від 25 жовтня 2012 року про енергоефективність, а з метою досягнення цілей у плані встановлюється комплекс заходів у цьому сенсі.</p> <p>Головним чином, метою заходів є виконання довгострокових цілей стратегії зміни клімату та переходу до конкурентоспроможної низьковуглецевої економіки до 2050 року, у зв'язку з PO2 Програми HUSKROUA Interreg A NEXT, конкретна мета № iv) «сприяння адаптації до зміни клімату, і запобігання надзвичайним ситуаціям, стійкість, врахування екосистемних підходів».</p>
<p>Національна стратегія та план дій щодо збереження біорізноманіття на 2014-2020 роки</p>	<p>Для досягнення цілей, пов'язаних зі збереженням біорізноманіття на національному рівні, було створено більш стратегічні завдання, які сприяють розвитку PO2 (vii. Поліпшення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, Та зменшення всіх форм забруднення) Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.</p> <p>У цьому контексті можна згадати й інші Стратегічні цілі: SO B (Забезпечення узгодженості та ефективного управління національною мережею охоронюваних природних територій); SO C (Забезпечення сприятливого стану збереження для захищених диких видів); SO D (стійке використання компонентів біологічного різноманіття); SO J (Громадське спілкування, освіта та усвідомлення).</p>
<p>Стратегія культурної та національної спадщини на 2016-2022 роки</p>	<p>PO4 запланованої програми відповідає Осі пріоритету № 1 Стратегії культури і спадщини, загальна мета № 1 (Використання культурних ресурсів – елементів місцевої та регіональної ідентичності – для сталого територіального розвитку і високої якості життя), осі Пріоритету № 2, Загальна мета № 1 (Розвиток підприємництва в культурному і творчому секторах) і осі Пріоритету № 4 (Збільшення присутності румунських творів, творців і культурних операторів на міжнародному рівні).</p>

Відповідні українські документи

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Державна програма розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки</p>	<p>Ця Державна програма охоплює 4 адміністративних області України, 3 з яких (Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька) також є цільовими територіями Програми розвитку HUSKROUA Interreg A NEXT на 2021-2027 роки. Вона підтримує реалізацію транскордонних та міжнародних проектів у Карпатському регіоні. Вона спрямована на розвиток туризму та екологічної безпеки, запобігання надзвичайних ситуацій та небезпечних подій у гірських населених пунктах та ліквідацію їх наслідків, відновлення біологічного та ландшафтного різноманіття. Заходи, що реалізуються в рамках Пріоритету № 1 Програми – Стійкий та зелений прикордонний регіон та Пріоритету № 2 – Здоровий та привабливий прикордонний регіон, підтримають запобігання ризику стихійних лих, пов'язаних з повеннями, посилення збереження біорізноманіття та посилення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку транскордонних районів та 3 областей України.</p>
<p>Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року</p>	<p>Ця Стратегія передбачає підвищення якості транспортних послуг, їх екологічної чистоти та відповідності міжнародним стандартам, інтеграцію української транспортної системи в європейську мережу тощо. Однак обрані Цілі Політики та пов'язані з ними конкретні цілі міжнародної програми HUSKROUA Interreg A NEXT на 2021-2027 роки не визначають пріоритету розвитку транскордонної транспортної інфраструктури. У зв'язку з розвитком транскордонних мереж туристичних атракціонів (PO4 (v)) за програмою можуть бути реалізовані маломасштабні акції з розвитку транскордонного транспорту. Також, обмін найкращими практиками для розвитку екотранспорту, будівництва переходів для дикої природи тощо, може відбуватися під Пріоритетом № 3 – Більш співпрацюючий регіон (ISO1 b).</p>
<p>Стратегія розвитку туризму і курортів на період до 2026 року</p>	<p>Дана Програма підтримує Пріоритет № 2 – Здоровий і привабливий прикордонний регіон. Діяльність у сфері розвитку туризму дозволить у відповідності до Стратегії впроваджувати міжнародні стандарти у сфері туристичних послуг, розширювати послуги у сільському, екологічному та активному туризмі прикордонних регіонів, а також розвивати там відповідну інфраструктуру.</p>
<p>Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року</p>	<p>Програма не надає особливого пріоритету, спрямованого на транскордонне співробітництво у сфері управління відходами. Однак, м'які заходи, такі як створення системи вибіркового збору відходів у населених пунктах або реалізація відповідних освітніх програм у школах, можуть бути реалізовані за Пріоритетом № 1 - Стійкий і зелений прикордонний регіон. Діяльність з управління відходами може бути</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
	лише частиною більш широкої транскордонної діяльності в рамках PO2 vii), що підвищує охорону та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, і зменшує всі форми забруднення.
Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»	Програма не передбачає особливого пріоритету, спрямованого на підвищення енергоефективності громад та розвиток системи відновлюваних джерел енергії (RES) у транскордонному регіоні. Однак заходи щодо сприяння поширенню покоління RES і створення пілотних моделей в громадах можуть бути частиною більш широкої транскордонної діяльності за Пріоритетом № 1 - Стійкий і зелений прикордонний регіон. Обмін найкращими практиками в цій сфері також може відбуватися в рамках Пріоритету № 3 – Більш співпрацюючий регіон.
Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року	Дана Стратегія передбачає сприяння розробці RES та заходів з енергоефективності в промисловості та житловому будівництві, впровадження стійких практик ефективного поводження з відходами та збільшення уваги до лісів та їх ролі у секвестрації вуглецю. Програма HUSKROUA Interreg A NEXT на 2021-2027 роки не визначає конкретних пріоритетів у транскордонній діяльності у сфері сталого енергетичного та поводження з відходами, але певні заходи можливі за Пріоритетом № 1 – Стійкий та зелений прикордонний регіон. Проекти, спрямовані на збереження біорізноманіття лісових екосистем, сприяння використанню сухостою (мертвої деревини) та старовікових лісів, відповідають як цілям Стратегії, так і Пріоритету № 1 Програми – Стійкий та зелений прикордонний регіон.
Концепція реалізації державної політики в галузі зміни клімату на період до 2030 року	Пріоритет № 1 - Стійкий та зелений прикордонний регіон, PO2 iv) «Сприяння адаптації до зміни клімату, а також запобігання ризику стихійних лих, стійкості, з урахуванням підходів, що базуються на екосистемах» допоможе розробити та впровадити ефективні заходи з адаптації до кліматичних змін та підвищення стійкості до ризиків, пов'язаних із кліматом та стихійними лихами, для здоров'я, життя людини, і секторів економіки, а також природних екосистем транскордонних регіонів. Концепція ставить перед собою ті самі завдання.
Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року	Транскордонні заходи в межах Пріоритету № 1 - Стійкий і зелений прикордонний регіон і Пріоритету № 2 – Здоровий і привабливий прикордонний регіон – допоможуть досягти результатів оперативних цілей Стратегії: Збереження заповідних територій, розвиток туризму і відпочинку, розвиток системи охорони здоров'я і соціального захисту.

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2027 року</p>	<p>Стратегія розвитку Івано-Франківської області до 2027 року зосереджена на 3 Стратегічних пріоритетах:</p> <p>Пріоритет № 1. Конкурентна економіка на основі розумної спеціалізації. В межах даного Пріоритету одним із завдань цього напрямку є розвиток туризму та відпочинку. Ця мета повністю відповідає Пріоритету № 2 Програми INTERREG.</p> <p>Пріоритет № 2. Розвиток інфраструктури регіону. Програма HUSKROUA Interreg A NEXT не підтримує масштабні інфраструктурні інвестиції.</p> <p>Пріоритет № 3. Забезпечення зручних і безпечних умов проживання в Івано-Франківській області. У рамках цього пріоритету оперативною метою є забезпечення рівного доступу та підвищення якості медичних послуг, а також оперативною метою є підвищення рівня екологічної безпеки. Перше з цих завдань відповідає Пріоритету № 2 програми INTERREG, зокрема PO4 v) забезпечення рівного доступу до охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я. Діяльність у рамках другої Оперативної мети, зокрема в рамках завдання збереження та розширення природних територій, підтримується Пріоритетом № 1 Програми INTERREG PO2 vii), що підвищує охорону та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, включаючи міські райони, та зменшує всі форми забруднення.</p>
<p>Стратегія регіонального розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 року</p>	<p>Реалізація транскордонної діяльності в рамках Пріоритетів № 1 та № 2 міжнародної Програми HUSKROUA Interreg A NEXT на 2021-2027 роки сприятиме досягненню оперативних цілей Стратегії. Це забезпечення рівного доступу та підвищення якості медичних послуг, розвиток сфери туризму та охорони здоров'я, збереження та відновлення біологічного та ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мережі, збереження і відновлення водно-болотних угідь на всіх висотних зонах області, формування екологічно-орієнтованого багатофункціонального і близького до природи лісового господарства, а також охорона лісів від впливу зміни клімату.</p>
<p>Стратегія управління відходами в Закарпатській області на 15-річний період</p>	<p>Програма не передбачає особливого пріоритету, спрямованого на транскордонне співробітництво в галузі управління відходами. Однак м'які заходи, такі як створення систем вибіркового збору відходів у населених пунктах або реалізація відповідних освітніх програм у школах, можуть бути реалізовані за Пріоритетом № 1 – Стійкий і зелений прикордонний регіон. Діяльність з управління відходами може бути лише частиною більш широкої транскордонної діяльності в рамках PO2 vii), що підвищує охорону та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, і зменшує всі форми забруднення.</p>

Назва відповідного документа, стратегія	Узгодженість
<p>Проект Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року</p>	<p>Стратегія ще не була затверджена Кабінетом Міністрів України, але Програма INTERREG відповідає проекту концепції; транскордонна діяльність у рамках Пріоритету № 1 сприятиме досягненню цілей Стратегії.</p>
<p>Проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 року</p>	<p>Стратегія включає в себе всю реформу і управління системою охорони здоров'я, включаючи її фінансування. Вона виділяє 5 напрямків для розвитку по відношенню до медичних послуг: Зміцнення охорони здоров'я на первинному рівні; реформа мережі лікарень; охорона здоров'я; служба надзвичайних ситуацій та догляд за зубами.</p> <p>Транскордонна діяльність у рамках Пріоритету № 2 міжнародної Програми HUSKROUA Interreg A NEXT PO4 v) забезпечення рівного доступу до охорони здоров'я та підвищення стійкості систем охорони здоров'я зміцнить реформування національного сектору охорони здоров'я в Україні, зокрема, поліпшить доступ громадськості до якісних медичних послуг; вона сприятиме досягненню цілей реформування системи охорони здоров'я України у другому, третьому та четвертому напрямках розвитку, описаних вище.</p>
<p>Стратегія охорони біорізноманіття до 2030 року – на стадії розробки</p>	<p>Затвердження цієї Стратегії здійснюється Кабінетом Міністрів України і, сподіваємося, буде завершено до початку реалізації Програми HUSKROUA Interreg A NEXT на 2021-2027 роки. Реалізація транскордонних проектів у рамках Пріоритету № 1 – Сійкий та зелений прикордонний регіон, PO2 vii) «Посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, у тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення навколишнього середовища» дозволить з української сторони забезпечити моніторинг стану біорізноманіття в цільових районах Програми. Вона підтримуватиме початок реалізації концепції екосистемних послуг; формування комплексного підходу до збереження видів; виконання міжнародних зобов'язань у сфері біорізноманіття, як це передбачено Стратегією.</p>

4.2 Внутрішня послідовність програмного документа

У цьому розділі ми розглядаємо внутрішню послідовність програмних документів, звертаючи особливу увагу на наступне:

- Можливі протиріччя між Розділом 1 і Розділом 2 програмних документів, і
- можливі протиріччя між діями намічених пріоритетів.

Територіальний аналіз (Розділ 1) програмного документа завершив п'ять основних запропонованих Територіальних цілей – Пріоритетів (ТО6-Р1 Навколишнє середовище; ТО8-Р1 Катастрофи; ТО7-Р1 Транспорт; ТО8-Р2 Охорона здоров'я; ТО3-Р1 Спадщина), які були звужені в Розділі 2 до трьох Пріоритетних цілей (Стійкий і зелений прикордонний регіон; Здоровий і привабливий прикордонний регіон; Більш співпрацюючий регіон). Однак ці 3 пріоритети, крім галузі транспорту, охоплюють всі інші територіальні цілі, запропоновані в територіальному аналізі. Звуження стало наслідком низки переговорів:

- З одного боку, партнери мали на меті сконцентрувати фінансові ресурси програми. Проекти, пов'язані з розвитком транспортної інфраструктури, є високобюджетними проектами, тому сума, виділена на пріоритет, відібрала б значні ресурси з інших областей.
- З іншого боку, хоча за консультуванням зацікавлених сторін, транспорт є важливою областю для розвитку прикордонного регіону, попередній досвід проекту свідчить про те, що проекти, пов'язані з розвитком транспортної інфраструктури, не були ефективними.
- Як компроміс, в рамках Пріоритету № 3 – Більш співпрацюючий регіон, у зв'язку з ISO1 b) буде підтримано конкретні завдання, підготовчі роботи (планування, розробка стратегії), пов'язані з розвитком транспортної інфраструктури.

Пріоритети, заплановані в рамках Програми HUSKROUA Interreg A NEXT, реагують на відповідні проблеми та виклики прикордонного регіону, а заходи, заплановані за пріоритетами програми, доповнюють один одного.

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон PO2 iv), що сприяє адаптації до зміни клімату, а також запобіганню стихійних лих, стійкості, з урахуванням підходів, що базуються на екосистемах і PO2 vii) покращення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, і зменшення всіх форм забруднення: Заходи, що проводяться в рамках двох обраних SOS, є правильним поєднанням областей, що мають найбільше транскордонне значення, і країни-партнери мають значний досвід попередньої співпраці в цій галузі. Заплановані заходи, пов'язані з обраними SOs, посилюють ефекти один одного.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон PO4 v) забезпечення рівного доступу до охорони здоров'я і стимулювання стійкості систем охорони здоров'я і PO4 vi) підвищення ролі культури і сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні і соціальному інноваційному розвитку: Дві SOs, обрані під PO4, представляють досить різноманітні теми. Розвиток інфраструктури та послуг, пов'язаних з охороною здоров'я, та діяльність, пов'язана зі сталим туризмом, є двома важливими областями розвитку в транскордонному регіоні. Крім того, діяльність, пов'язана зі сталим розвитком туризму, відповідає діяльності, пов'язаній з PO2 vii) конкретної мети.

Пріоритет № 3: Більш співпрацюючи регіон ISO1 ii) посилить ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах: Вибрані SOs в рамках мети політики спрямовані на добросовісні заходи управління, і роблять можливим максимально широкий спектр взаємодії зацікавлених сторін. Діяльність, що знаходиться під цим пріоритетом, сприятиме зміцненню співробітництва та розвитку потенціалу з питань, не охоплених іншими SOs.

5 Соціально-економічні та екологічні характеристики ландшафту CBC

На основі територіального аналізу в розділі коротко описано поточну соціально-економічну та екологічну ситуацію регіону HUSKROUA CBC та її очікувану еволюцію без реалізації Програми, зокрема транскордонні системи, включаючи переваги та недоліки транскордонного розташування.

У першому підрозділі соціально-економічна система регіону описана на основі розділу 2.1 територіального аналізу ("ключові характеристики області програми"), досліджуючи такі основні напрямки:

- Зона співробітництва
- Демографія
- Економічна структура та продуктивність
- Соціальні проблеми
- Дані про вплив кризи, пов'язаної з COVID-19

Другий підрозділ є коротким описом екологічного статусу регіону CBC на основі Розділу 2.2 Територіального аналізу «PO2 Зеленише / TO6-P1 Довкілля»), зосереджуючись на таких аспектах:

- Природний стан і регіони
- Водні ресурси, басейни річок
- Біорізноманіття, заповідні території
- Тиск на навколишнє середовище
- Стійкість, спільна підготовка до зміни клімату

5.1 Соціально-економічні характеристики областей, на які, ймовірно, впливають цілі програми

Цей розділ базується на частині 2.1. Територіального аналізу «Ключові характеристики програмної області» та висвітлює соціально-економічні характеристики області програми, які, швидше за все, будуть вражені пріоритетами та конкретними цілями.

5.1.1 Зона співробітництва

Область співробітництва Програми складається з регіонів Угорщини, Словаччини, Румунії (країни-члени ЄС) та України (як країни-партнера). Загальна зона співпраці складається з десяти ОБЛАСТЕЙ NUTS III (класифікованих як області в Угорщині та Румунії та регіони/області в Словаччині та Україні) і охоплює територію площею 83 057 квадратних км з населенням 8,08 мільйонів – настільки ж велику, як і середньоєвропейська країна. Прикордонну територію можна розглядати як велику безперервну сільську місцевість з лише кількома міськими ядрами і міськими регіонами. Трохи вищі показники сільсько-міського благоустрою можна спостерігати в Кошицькому регіоні (Словаччина), в області Боршод-Абауй-Земплен (Угорщина) та трьох українських областях (Чернівецькій, Івано-Франківській та Закарпатській).

10 областей NUTS III, що співпрацюють, порівнюються за розміром (з населенням в діапазоні 0,38-1,37 млн.). Однак адміністративно зона співпраці розділена між чотирма країнами з різними ролями і обов'язками відповідних РЕГІОНІВ NUTS III. Це і той факт, що Програма об'єднує країн-членів ЄС та а країну-партнера, що не є членом, забезпечує зону співпраці зі статутними кордонами, представляючи фундаментальні фізичні та адміністративні бар'єри між зацікавленими сторонами та ініціативами з кожного боку, обмежуючи потенціал багатьох тем співпраці, і покликання до ретельного вибору пріоритетів.

5.1.2 Демографія

Щільність населення програмної зони відносно низька, без основних територіальних відмінностей: найвищі значення — 118.46 і 11.33 жителів на квадратний км (Кошицький регіон і Чернівецька область), найнижчі — 83.08 і 87.99 (області Марамуреш і Сату-Маре). Сільські райони мають, як правило, меншу щільність населення, ніж проміжні (сільсько-міські) сегменти. Програмному простору заважають давні зовнішні міграційні тенденції: столиці, регіональні економічні центри та треті країни, як правило, залучають молодь та активних людей, особливо у випадку з областями Угорщини та Румунії.

Старіння населення може бути відстежено по всій території, особливо впливаючи на частини Угорщини та Румунії (з індексом старіння¹ 110 і 90 відповідно).

5.1.3 Економічна структура та продуктивність

Програма є дуже різноманітною з точки зору економічних показників. У той час як окремі країни району, як правило, мають найнижчий ВВП на душу населення в своїх країнах (регіон Пряшова в Словаччині, область Саболч-Сатмар-Берег в Угорщині, область Сучава в Румунії та Чернівецька і Закарпатська області в Україні), є величезні територіальні відмінності, у відповідності до загального економічного розвитку статусу самих країн. Найбільш продуктивні частини знаходяться в Словаччині (регіоні Кошиць і Пряшева) і Угорщині (області Боршод-Абауй-Земплен), в той час як найменш розвинені райони розташовані в Україні (Чернівецька, Закарпатська та Івано-Франківська області). Частково це пов'язано з історичною нерівністю між більш процвітаючими західними районами і найменш продуктивними східними частинами, але регіони України зазнали сильної недавньої усадки, а також це є наслідком російсько-української війни з 2014 року, що показує падіння ВВП в діапазоні 26-31%. Найостанніші тенденції є більш багатобічними: Регіони України відновлюються після глибокої економічної кризи, в той час як інші регіони також покращують свої економічні показники.

Щільність підприємств в області програми дуже нерівна, при цьому західна частина часто показує в 6-7 разів більшу щільність, ніж східна, в основному в українських районах. Індустріальні парки використовуються для збільшення місцевого економічного виробництва в основному в областях Угорщини і в меншій мірі в регіонах Словаччини.

Ці області, як правило, відстають від загальнонаціональних середніх показників і не можуть виконувати свій повний економічний потенціал через свої периферійні місця, низький рівень транскордонних економічних відносин і незабезпечення міжнародної економічної інтеграції (з точки зору іноземних інвестицій, торговельних відносин, мереж цінностей і постачальників, розвитку бізнесу тощо).

5.1.4 Соціальні проблеми

Безробіття і бідність є глибокими проблемами в більшості областей програми, сильно взаємопов'язаними з низькою відносною економічною ефективністю, низьким рівнем транскордонної/міжнародної інтеграції, невігідними демографічними тенденціями і структурою сільських поселень, проаналізованими в підрозділах вище.

¹ Співвідношення осіб похилого віку вище 65 і молоді до 15 років.

Безробіття перевищує 8 % в більшості районів. Бідність може спостерігатися по всій області програми в різних формах, включаючи відсутність заощаджень, борги, ненадійні робочі місця (якщо такі є взагалі) і низькі обсяги пільг. Навіть у випадку з областями з кращою трудовою ситуацією (Сучава, Марамуреш і Сату-Маре в Румунії, Боршод-Абауй-Земплен в Угорщині), в робочій бідності² показані структурні соціальні проблеми, при цьому темпи, як правило, перевищують середній показник ЄС28. На жаль, регіони Словаччини з найкращим показником бідності показують негативну тенденцію в цьому відношенні протягом останніх років. Безробіття може вирішуватися на транскордонному рівні, балансуючи нерівність між попитом на місцевому ринку праці та пропозицією з прикордонною працею та пов'язаними послугами, без постійної втрати активної робочої сили.

Циганські спільноти існують у високих відносних пропорціях по всій області програми (також враховуючи, що їх співвідношення, як правило, недооцінюється офіційними опитуваннями), і являють собою соціальний сегмент, особливо вразливий до бідності, виключення з ринку праці, а також фінансового і матеріального позбавлення. Їх найбільш багатолюдні та периферійні громади живуть у невеликих віддалених селах і/або прикордонних районах, які стикаються з структурними соціально-економічними проблемами, включаючи погану інфраструктуру, слабку доступність, відсутність робочих місць, житлові проблеми, низькі освітні досягнення, тощо.

Соціальна вразливість і проблеми зі здоров'ям є взаємопов'язаними проблемами. Люди, які відчувають бідність, як правило, знедолені порівняно з іншими соціальними групами, також з точки зору поширених захворювань, інвалідності, погано сприйнятого стану здоров'я і низького рівня добробуту. Доступ до якісних медичних послуг в цілому гірший, ніж в середньому в області програми, і особливо проблематичний в частинах Румунії та України.

Останні фактори, включаючи зміну клімату (створюючи одну з найбільших загроз для людства, серйозно впливаючи на здоров'я людини, природне середовище, та безпеки) та пандемія COVID-19 (підкреслюючи важливість соціального включення вразливих груп) доводять особливу важливість поліпшення доступу до послуг охорони здоров'я та зайнятості, ініціатив з будівництва житла та боротьби з бідністю. Інтеграція транскордонних служб, а також покращена проникність кордонів та мобільність людей можуть забезпечити потенційні рішення цих викликів.

² Явище, коли працевлаштовані люди страждають від певного рівня бідності.

5.1.5 Вплив кризи, викликаної COVID-19

Пандемія COVID-19, пов'язані з нею локдауни та інші заходи стримування мали великий вплив не тільки на сектор охорони здоров'я, але і на багато аспектів транскордонного співробітництва. За кризою, пов'язаною зі здоров'я, незабаром настала криза з роботою, в результаті якої рівень безробіття зріс. Вразливі соціальні групи особливо потерпали від того, що проявились існуючі прогалини в соціальному та робітничому захисті: люди з більш низькою кваліфікацією та люди з нестандартними формами зайнятості скоріше втратили роботу, тоді як студенти та працівники з обмеженими навичками або обладнанням ІКТ були виключені з дистанційної освіти. Прогнози бідності свідчать про те, що довгостроковий соціальний вплив кризи, ймовірно, буде досить значним.

Вплив на навколишнє середовище позитивний швидше на короткий термін, зі зменшенням викидів вуглецю через обмежену транспортну та мобільну діяльність і зниження обсягів виробництва. Проте, такі зміни не є довгостроковими, і діяльність забруднювачів, безсумнівно, повернеться до їх інтенсивності до COVID, як тільки пандемія закінчиться.

У зв'язку з обмеженнями на проїзд, транскордонна мобільність значно знизилася, і туризм страждає від найбільшого падіння в історії індустрії після 2-ї світової війни. Зараз абсолютно не можна передбачити, як і коли сектор відскочить назад від майже нульових обсягів, досягнутих під час національних локдаунів і міжнародних заборон подорожей, а також дуже неясно, як прикордонні місця за межами великих туристичних напрямків будуть працювати в порівнянні з загальними тенденціями. Останні дослідження показують, що зовнішня діяльність, як наприклад, атракціони на відкритому повітрі, парки/сади, пам'ятки дикої природи/природного середовища, ймовірно, буде більше відповідати інтересам туристів після COVID, надаючи віддаленим прикордонним пунктам призначення потенційної переваги в майбутній період. Крім того, короткострокові та середньострокові канікули в своїй країні, іноді в поєднанні з короткими транскордонними візитами (міські перерви тощо) будуть більш сприятливими для них замість міжнародних поїздок.

5.2 Екологічні характеристики районів, на які, ймовірно, будуть впливати цілі програми

Цей розділ має бути завершеним на основі «Статистичного аналізу та аналізу на основі даних» в частині 2.2 Територіального аналізу «PO2 Зеленеше /ТО6-Р1 Довкілля» і він висвітлює екологічні характеристики області програми, які, швидше за все, будуть вражені пріоритетами та конкретними цілями.

5.2.1 Природний стан і регіони

Охорона та управління спільними природними цінностями в прикордонному регіоні актуальна в декількох аспектах. Ландшафти є прикордонними одиницями, в регіоні СВС Карпатські гори або Паннонська рівнина та менші ландшафти діляться кількома державами,

але їх природні особливості, цінності та поточні та майбутні виклики схожі. Злагожене управління, охорона і розвиток ландшафтів потребує спільних зусиль у прикордонних районах. Без спільних дій в регіоні посилюватимуться негативні впливи на навколишнє середовище (втрата біорізноманіття, повені, забруднення повітря, зміна клімату тощо).

Зона HUSKROUA CBC охоплює три з семи біогеографічних регіонів, визначених у Європі: Континентальні, Альпійські і Паннонські. Ці біогеографічні регіони є хорошою ілюстрацією основних природних особливостей програмної області.

Карпати, що належать до Альпійської області, характеризуються гірськими районами, в той час як Паннонська і континентальна області характеризуються низовинами, і тільки ділянки, близькі до Карпат, є пагорбами.

Основні кліматичні умови здебільшого визначаються топографією. Середньорічні опади в Паннонській і майже всій континентальній області нижче 700 мм. У Карпатах опади зростають з висотою: у нижніх частинах – близько 700-800 мм, тоді як у вищих – від 800 до 1000 мм. Середні температурні умови в регіоні аналогічні, з основною різницею, що ділянки всередині Карпат тепліші, ніж східні райони за межами Карпат.

5.2.2 Водні ресурси, басейни річок

Однією з найбільш значущих географічних особливостей району HUSKROUA CBC в цілому є гідрографія, оскільки Карпати – перетинаючи район HUSKROUA CBC – утворюють вододіл між Балтійським морем (Віслою) і Чорним морем (Дунаєм, Дністром).

Важливість регіонального водуправління підкреслюється тим, що кожна країна в регіоні є частиною водозбірного басейну Тиси, тому дефіцит в управлінні стоками і відходами призводить до транскордонного екологічного виклику, і скоординований протиповеневий захист може бути пріоритетним в регіоні.

5.2.3 Біорізноманіття, заповідні території

Біорізноманіття – термін, який використовується для опису різноманіття життя на Землі. Він може бути використаний більш конкретно для посилання на всі види в одному регіоні або екосистемі. Біорізноманіття відіграє ключову роль у функціонуванні екосистем і наданні екосистемних послуг (наприклад, рибна промисловість, біомаса, запилення, кругообіг поживних речовин, очищення води, рекреація), які є важливими для життя людини та добробуту.

Загальноприйнятим є те, що чим нижче біорізноманіття в екосистемі, тим більш вразливим є система, тим більш негнучким чином вона реагує на зміни.

У межах Європи регіон відіграє ключову роль у плані біорізноманіття. Карпати, їх заповідні ліси, що є Світовою спадщиною, мають першорядне значення для збереження біорізноманіття в Європі. З 11 біогеографічних регіонів Європи Паннонський біогеографічний регіон є одним з найбагатших у біорізноманітності.

Природоохоронні території мають важливе значення для збереження біорізноманіття. В області програми існують різні рівні природоохоронних територій, таких як міжнародний, європейський і національний. Міжнародні, а також національно захищені території розташовані в усіх чотирьох країнах. Директиви щодо птахів та місць проживання – та ділянки Natura 2000, визначені в країнах-членах ЄС, – мають на меті захистити біорізноманіття, та є ключовими елементами законодавства, що визначає стратегію ЄС щодо біорізноманіття до 2020 року. Природоохоронні території, часто в територіальному перекриванні один з одним, відіграють значну роль у збереженні та виживанні біорізноманіття та інших природних цінностей програмної зони.

5.2.4 Тиск на навколишнє середовище

Одним з основних екологічних питань програми є пом'якшення та усунення негативних впливів на навколишнє середовище, що виникають із-за різної екологічної інфраструктури країн, що беруть участь у програмі. Екологічні конфлікти та проблеми часто мають транскордонний вплив. Найбільш важливими питаннями охорони навколишнього середовища в області програми є недоліки в управлінні водними ресурсами і відходами, очищенні стічних вод і забруднення повітря.

Транскордонний аспект поводження з відходами пов'язаний з незаконним скиданням комунальних відходів у заплаву верхньої Тиси (в Україні), що переносяться річкою через кордони до нижньої Тиси (в Угорщині) при повенях.

Хоча в останні роки було розпочато ряд програм ремедіації, довгостроковим рішенням була б комплексна програма профілактики (професійне управління комунальними відходами; ліквідація існуючих незаконних звалищ; скорочення використання пластмас – наприклад, шляхом розвитку мережі питної води). Очищення стічних вод є ще одним важливим екологічним питанням для країн вздовж верхньої Тиси, яке також не вирішене в багатьох населених пунктах України.

Якість повітря в Європі значно покращилася за останні десятиліття. Тим не менш, теперішня якість повітря все ще впливає на здоров'я людей і екосистему. Забруднення повітря – особливо періодично високий рівень певної речовини – це велика проблема в прикордонній зоні, а також важливий ризик для здоров'я для всіх її жителів, безпосередньо приводячи до різних хвороб, а також до передчасної смерті.

Існують додаткові виклики, пов'язані з деякими забруднювачами повітря в області – оксидами азоту (NO_x), озоном наземного рівня, твердими частинками (PM). Наприклад, в Європі забруднення, викликане сажовою речовиною, є одним з найвищих в регіоні HUSKROUA CBC. Низька якість повітря тісно пов'язана з шкідливими методами опалення, але деякі погані сільськогосподарські практики –наприклад, спалювання органічних відходів сільськогосподарського виробництва; погано виконані методи оранки –також можуть відігравати негативну роль.

5.2.5 Стійкість, спільна підготовка до зміни клімату

Питання екологічної стійкості має регіональне значення для області програми. У кожній країні потрібні значні зусилля для забезпечення стійкого розвитку. Держави-члени ЄС почали відповідати різним вимогам ЄС зі сталості, а Україна також почала свою європейську інтеграцію в сфері сталого розвитку.

Що стосується викидів парникових газів, то в останні роки країни програмного району не зробили значних кроків у сфері спільного, незалежного енергетичного управління та використання відновлюваної енергії.

На підставі наявних досліджень, в результаті зміни клімату річна середня температура Карпатського басейну, як очікується, зросте на 1-2 °C до 2050 року, і на 2-3 °C до 2100 року. Зміна клімату призведе до збільшення кількості екстремальних погодних подій, що підвищить роль спільної профілактики ризику катастрофи. Тому адаптація до зміни клімату є важливим спільним питанням у транскордонній місцевості.

5.3 Важливі екологічні конфлікти та проблеми

На основі аналізу ситуації, в цьому розділі описуються важливі екологічні конфлікти та проблеми регіону HUSKROUA CBC, зокрема ті, які стосуються будь-яких територій, що мають особливе значення для довкілля, таких як області, визначені відповідно до Директив 79/409/ЄЕС та 92/43/ЄЕС.

Екологічні конфлікти та проблеми, які особливо загрожують охоронюваним територіям, сприяють зникненню певних видів та їх місць проживання і призводять до деградації екосистем і та ослаблення їхньої стійкості. Основними екологічними конфліктами та проблемами є наступні:

- Зміна середовища існування – включаючи втрату, фрагментацію і деградацію – природних і напівприродних місць проживання через зміну землекористування є основним тиском. Фрагментація сільського ландшафту через розширення міст та розвиток лінійної інфраструктури, гомогенізацію і втрату середовища існування через розвиток сільського господарства і занедбаність земель, а також інтенсивне використання лісів є основними причинами деградації природного середовища існування.
- Надмірна експлуатація природних ресурсів, зокрема через лісове господарство в районі HUSKROUA CBC, залишається великою проблемою. Неконтрольований туризм також є проблемою в деяких природних заповідниках.
- Прискорене поширення інвазійних чужорідних видів є не тільки важливим рушієм втрати біорізноманіття, але й завдає значної економічної шкоди.

- Деякі тиски від забруднення знизилися, наприклад, на поживне збагачення європейських вод. Однак рівень азоту все ще значно перевищує межі евтрофікації екосистем у більшій частині Європи, і прогнозується, що ризик евтрофікації залишатиметься незмінним протягом наступного десятиліття. Забруднення повітря має значний вплив не тільки на здоров'я людини, але і на здоров'я екосистем. Найбільш шкідливими забруднювачами повітря з точки зору пошкодження екосистем є озон, аміак і оксиди азоту.
- Зростаючі наслідки зміни клімату (див. вище) вже впливають на розподіл і взаємодію видів і, як прогнозується, ставатимуть все більш значною загрозою в найближчі десятиліття. Зміна клімату загострює багато інших екологічних загроз.

5.4 Завдання з охорони навколишнього середовища, що стосуються Програми

На міжнародному рівні (Європейського Співтовариства або країн-партнерів) існує ряд стратегій і пов'язаних цілей, що мають відношення до навколишнього середовища та регіону, і які були враховані під час підготовки програми. У цьому розділі коротко описуються стратегії прийняті переважно на рівні Європейського співтовариства.

Європейський Зелений Курс, опублікований в 2019 році, схвалив завдання досягнення нейтрального до клімату ЄС, економіки з нульовими викидами парникових газів, до 2050 року. Реалізація Європейського зеленого курсу вимагає оновлення найважливіших політик і заходів. Всі дії та політики ЄС повинні сприяти цілям Європейського зеленого курсу.

У контексті Європейського зеленого курсу розроблено та поновлено низку стратегій. Європейський Зелений Курс, в 8 підрозділах – і в пов'язаних стратегіях – обговорює наступні виклики та окреслені рішення в кожній області:

- Зростання кліматичних амбіцій ЄС на 2030 і 2050 роки (2.1.1.) – Європейський кліматичний закон *та Стратегія ЄС з адаптації до зміни клімату*
- Постачання чистої, доступної та безпечної енергії (2.1.2.) *Стратегія ЄС з інтеграції енергетичної системи*
- Мобілізація промисловості для переходу до чистої та циркулярної (кругової) економіки (2.1.3.) – *План дій з кругової економіки*
- Будівництво та реконструкція енергоефективним та ресурсно-ефективним способом (2.1.4.) – *Реноваційна хвиля*
- Прискорення переходу до сталої та розумної мобільності (2.1.5.) – *Стратегія розумної та стійкої мобільності*
- «Від ферми до виделки»: розробка справедливої, здорової та екологічно безпечної системи харчування (2.1.6.) – *Стратегія «Від ферми до виделки»*
- Збереження і відновлення екосистем і біорізноманіття (2.1.7.) – *Стратегія Європейського Союзу з біорізноманіття до 2030 року*

- Нульове забруднення для безтоксичного середовища (2.1.8.) – *План дій із нульового забруднення*

У цьому розділі, у зв'язку з метою документу, ми докладно описуємо «створення кліматично стійкої Європи – нової Стратегії ЄС щодо адаптації до зміни клімату» та «Стратегії біорізноманіття ЄС на 2030 рік – повернення природи до нашого життя».

Вирішення проблеми зміни клімату є нагальною проблемою. Атмосфера теплішає, і це впливає на наше повсякденне життя вже зараз. Зміна клімату, окрім системи охорони здоров'я та харчування, має все більш сильний вплив на екосистеми та біорізноманіття нашої планети.

Міжурядова група експертів з питань зміни клімату (IPCC) оцінює, що для вирішення проблем, пов'язаних зі зміною клімату, і обмеження підвищення температури до 1,5°C, необхідно досягти глобальної вуглецевої нейтральності (нульових викидів CO₂) до 2050 року і нейтральності всіх інших парникових газів до кінця століття.

У зв'язку з вищезазначеною метою, пропозиція Європейського закону про клімат забезпечує основу для підвищення амбітності та узгодженості політики в галузі адаптації, а нова стратегія адаптації зробить внесок у бачення Союзу на 2050 рік як Союзу, стійкого до зміни клімату, зробивши адаптацію більш розумною, більш систематичною, швидкою і міжнародною.

У рамках пріоритету № 1 «Стійкий і зелений прикордонний регіон», Програма HUSKROUA Interreg A NEXT, у зв'язку з PO2 iv) «сприяння адаптації до зміни клімату, та запобігання стихійним лихам, стійкість, врахування екосистемних підходів» визначає низку заходів, які сприятимуть досягненню цілей стратегії. Найважливіші з них:

- 2.1. Розумніша адаптація: поліпшення знань і управління невизначеністю
- 2.2. Більш системна адаптація: Підтримка розвитку політики на всіх рівнях та секторах

Знання та обмін даними, стратегії адаптації клімату повинні бути ефективними на всіх рівнях. В рамках Програми HUSKROUA Interreg A NEXT (PO2 iv); ISO1 b), створення спільних стратегій, пов'язаних з адаптацією клімату та запобігання катастрофам та обміну знаннями та даними між відповідними зацікавленими сторонами, може бути важливим напрямком співпраці.

Біорізноманіття є однією з найважливіших тем сучасних європейських екологічних стратегій. На цю складну тему впливає багато зелених питань, оскільки вона також відображена в Стратегії біорізноманіття ЄС на 2030 рік. У Стратегії сформульовано кілька дій щодо зворотної втрати біорізноманіття.

Більшість заходів в рамках Стратегії біорізноманіття ЄС також мають вирішальне значення для всієї зони HUSKROUA CBC. Не тільки ведення найрізноманітніших екологічних питань, але й утримання та збереження основних екологічних коридорів та елементів є спільним завданням всієї транскордонної зони. Більшість екологічних проблем тісно пов'язані між

собою і потребують інтегрованих рішень. Зміна клімату прискорює руйнування природи через посухи, повені і пожежі, в той час як втрата і нестійке використання природи є ключовим рушієм зміни клімату.

У рамках Пріоритету № 1 «Стойкий і зелений прикордонний регіон», Програма HUSKROUA Interreg A NEXT, у зв'язку з PO2 vii) «посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, у тому числі в міських районах, і зменшення всіх форм забруднення» визначає ряд заходів, які сприятимуть досягненню цілей стратегії. Найважливіші з них:

- 2.1. Узгоджена мережа охоронюваних територій
- 2.2. План відновлення природи ЄС: Відновлення екосистем на суші і на морі – 2.2.2. Повернення природи на сільськогосподарські землі; 2.2.4. Збільшення кількості лісів і поліпшення їх здоров'я і стійкості; 2.2.7. Відновлення прісноводних екосистем; 2.2.8. Озеленення міських і приміських зон; 2.2.9. Зменшення забруднення; 2.2.10. Боротьба з інвазійними чужорідними видами

6 Потенційні екологічні наслідки впровадження програми

У головному розділі екологічної оцінки оцінюється потенційний вплив довкілля на елементи навколишнього середовища – такі як ґрунт; повітря; водні та ґрунтові води; біорізноманіття, флора і фауна; території Natura 2000 та еквівалентні природоохоронні території у разі України; клімат; побудоване середовище, околиці поселень, а також культурна спадщина; здоров'я людини і стиль життя; свідомість навколишнього середовища; виникаючі екологічні конфлікти і потенційні проблеми, ескалація існуючих проблем; взаємозв'язок і кумулятивний ефект загроз вищезазначеним системам. Розглядаються всі заплановані втручання програми, а також висвітлюється оцінка потенціалу – негативний, нейтральний, протилежний, позитивний – вплив на навколишнє середовище.

6.1 Потенційний вплив програми на ґрунт

Пріоритет № 1: Стойкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Тип заходів у PO2 iv), що спрямовані на попередження, моніторинг, діяльність з підвищення обізнаності громадськості та побудову спільних стратегій на випадок природних і техногенних катастроф в регіоні, матиме непрямий позитивний вплив на здоров'я ґрунтів. Збільшення кількості повеней, посухи і зсуви в регіоні серйозно підвищують небезпеку втрати ґрунтів, небажаного відкладення осаду, зміна характеристик верхнього шару ґрунтів, втрата органічної речовини та рослинності (охоронюваної флори), що негативно впливає як на оброблювані і необроблювані ґрунти транскордонним чином.

Пріоритет № 1: Стойкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

Види дій, перелічені в PO2 vii) матимуть найбільш позитивні, відчутні наслідки, особливо тому, що ці дії сприятимуть посиленню складних заходів із захисту ґрунтів та сталої практики управління ґрунтами в регіоні. У свою чергу, ці дії сприятимуть підвищенню адаптивної спроможності чотирьох країн щодо пом'якшення впливу зміни клімату на ґрунт. Варто відзначити, що будь-які заходи, які підтримують спільну освітню та пізнавальну діяльність/програми, спрямовані на системний захист, зменшення забруднення та підтримання екосистемних послуг (включаючи ґрунт), дуже вітаються. Ці заходи сприятимуть зміні ставлення і знань жителів регіону (особливо молоді) про мешканців регіону та про захист і догляд за ґрунтом. Таким чином, викликане людиною забруднення та деградація ґрунтів в довгостроковій перспективі можуть бути значною мірою попереджені або зменшені транскордонним чином.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

Види дій, перелічені в PO4 v), що забезпечують рівний доступ до охорони здоров'я та сприяють стійкості систем охорони здоров'я, не будуть актуальними для теми ґрунтів. Однак потрібно враховувати деякі міркування при реконструкції будівель закладів охорони здоров'я, як докладно описано в нижче розділі PO4 vi).

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальній інклюзивності та соціальних інноваціях

У випадку PO4, що може позитивно впливати на ґрунт, важливо підкреслити, що запропоновані заходи з розвитку інфраструктури необхідно здійснювати з особливою турботою про природні активи, такі як ґрунт. В основному, v) включає в себе дії, які б підтримували важку інфраструктурну експансію і поліпшення доступності культурних, природних об'єктів.

Ці дії зазвичай передбачають будівництво нових доріг, будівель, комунальних послуг, обширних тротуарів, які можуть бути шкідливими для здоров'я ґрунту, біорізноманіття та функцій. Будівельна діяльність значною мірою сприяє ущільненню ґрунтів, їх деградації та забрудненню важкими металами. Крім того, підвищена туристична активність та наявність великих груп на природних ділянках можуть спричинити втрату ґрунтових покрив, органічної речовини та ендемічної рослинності. Це також призводить до зміни видового складу над і під землею і знижує повітряно- і водонепроникність ґрунтів через витокування. Як наслідок, відбувається повільне погіршення ґрунту, що ставить під загрозу цінність транскордонних природних об'єктів та спадщини – в основному, спричиняє тиск (потенційно знищуючи) на сам природний ресурс та актив, від яких залежить туристична діяльність. Крім того, посилені транскордонні культурні заходи та фестивалі за участю великих груп людей збільшать ймовірність великого забруднення ґрунту різними видами відходів (від дрібніших відходів до незаконних заходів з утилізації відходів).

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах – насправді це не має значення з точки зору ґрунту.

6.2 Потенційні впливи програми на повітря

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Тип дій в PO2 iv) матиме благотворний вплив з точки зору зменшення ймовірності виникнення небезпечних природних явищ, що негативно впливають на якість повітря на місцевому та регіональному рівнях (таких як лісові пожежі), якщо будуть реалізовані заплановані заходи щодо запобігання, обміну знаннями та розробки загальних стратегій боротьби з трансграничними стихійними лихами. Профілактика та підвищення готовності до лісових пожеж є особливо вигідною пропозицією, яка потребує спільних дій. Ці пожежі можуть призвести до важкої і швидкої деградації якості повітря, оскільки вони стають джерелом забруднюючих речовин, таких як монооксид вуглецю або діоксид азоту. Крім того, зниження якості повітря супроводжується проблемами видимості, небезпекою для здоров'я людини і екотоксичним впливом на флору і фауну. Тривалі теплові хвилі, які стають дуже поширеними в регіоні, також можуть бути причиною лісових пожеж. Тому між країнами надзвичайно важливими є спільні дії з комплексної профілактики, моніторингу та управління стихійними та техногенними катастрофами. Спільні заходи, які зокрема стосуються лісовідновлення або запобігання незаконному вирубці лісу, також є дуже важливими з точки зору якості місцевого повітря. Деревина позитивно впливає на якість повітря через видалення забруднювачів повітря (очищення повітря) і запобігання екстремальному потеплінню місцевого мікроклімату (що особливо важливо для міських районів).

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

Види дій, перелічені в PO2 vii), також матимуть прямий позитивний вплив, оскільки вони в основному спрямовані на зменшення джерел забруднюючих речовин, в основному, забруднювачів, що походять від транспорту, з повітря, таким чином позитивно впливаючи на регіональний клімат. Крім того, дії, спрямовані на активізацію та реконструкцію природних екосистем та місць проживання, пов'язані з відновленням лісів та рослинним покривом, матимуть схожі наслідки, як зазначено в iv), оскільки вони допомагають очистити повітря, що призводить до охолодження регіонального та місцевого клімату, і вони також діють як поглиначі вуглецю.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

Види дій, перелічені в PO4 v) потенційно могли б мати позитивний ефект, головним чином, дії, які сприяють скринінгу та профілактиці захворювань через освіту та підвищення обізнаності населення. Як природні (лісові пожежі), так і техногенні катастрофи (промислове забруднення) та інші антропогенні види діяльності (викиди від транспортування) призводять до низької якості повітря, як збільшення частки речовини протягом тривалого періоду часу, що ставить під загрозу здоров'я людини, в основному викликаючи зростання проблем з органами дихання. Будь-яка спільна програма, яка об'єднує регіональні зацікавлені сторони (медичних працівників, громадян, екологічні агентства) з метою сприяння діям з профілактики та управління захворюваннями, що походять від забруднення повітря, буде дуже корисною.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку

У разі PO4 vi) види дій, підвищена туристична діяльність, фестивалі та культурні заходи неминуче спричиняють підвищену транспортну діяльність, наявність транспортних засобів на об'єктах культурної та природної спадщини. Це призводить до смогу, низької якості повітря, включаючи підвищений вміст твердих частинок, оксиду азоту, летких органічних сполук і токсичних речовин повітря (бензол, тверді частинки дизельного палива). Тому більший туризм у регіоні може призвести до більших ризиків для здоров'я людей в культурних зонах та екотоксичності для флори та фауни на природних ділянках. Крім того, супутнє шумове забруднення викликає роздратування і стрес у людей і занепокоєння у дикої природи, особливо на чутливих об'єктах.

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

ISO1 b) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах – не має значення з точки зору якості повітря.

6.3 Потенційний вплив програми на воду та ґрунтові води

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Тип дій в PO2 iv), як очікується, матиме позитивний, прямий вплив на транскордонні водотоки. Спільні дії, які спрямовані на зниження ризику техногенних і природних катастроф через попередження, освіту і спільні стратегії управління, є досить очікуваними щодо транскордонних водойм. Особливо повені та засухи повинні бути в центрі уваги дій, оскільки цей регіон дуже

схильний і буде схильним (через екстремальні погодні явища) до повеней. Повенева вода може переносити безліч забруднюючих речовин на великі відстані і накопичуватися по всьому ландшафту. Це призводить до значної загрози для будь-яких живих організмів, з якими вона контактувала, не кажучи вже про можливе забруднення водних систем, таких як, наприклад, питна вода. Посуха – ще одна погодна подія, яка стає все частішою в регіоні. Посуха викликає зменшення потоку і об'єму води, що призводить до збільшення солоності за рахунок зменшення розрідження. Зміна рН докорінно змінює водні екосистеми. Зменшення води призводить до дефіциту води для місцевого сільськогосподарського виробництва і загрожує людському споживанню (якість і обсяг наявної питної води).

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

Види дій, перелічені в PO2 vii), які мають на меті захистити і стабільно керувати водотоками транскордонним чином, також матимуть прямий позитивний вплив, особливо через спільний розвиток систем моніторингу та попередження, які допомагають виявити джерела та випадки забруднення води.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

Такі ж ефекти і висновок можна згадати тут як у разі повітря. Будь-яка спільна програма, яка об'єднує регіональні зацікавлені сторони (медичних працівників, громадян, екологічні агентства) з метою сприяння діям з профілактики та управління захворюваннями, що походять від забруднення води, буде дуже корисною.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку

У випадку PO4 vi), види дій можуть бути опосередковано вигідними, але вони можуть мати деякі серйозні негативні наслідки, якщо ними не управляти належним чином. Для запобігання негативних наслідків було б дуже важливо гармонізувати основні елементи, пріоритети цієї запропонованої програми та знайти зв'язки між дією, запропонованою для розвитку сталого туризму та охорони природи та пом'якшення зміни клімату – особливо для водних об'єктів (але в цілому і для інших елементів навколишнього середовища). Хоча вода є найбільш критичним ресурсом, вона часто перевикористовується туризмом для забезпечення ресурсів для акомодатії, харчування, особистого використання тощо. Якщо це робиться поблизу об'єктів природної спадщини, це може завдати значної шкоди постачанню води, викликати дефіцит води і погіршення якості. Будь-яке оновлення існуючих і будівництво нових будівель і інфраструктури для туристичних цілей часто призводить до забруднення стічних вод. В результаті цього стічні води забруднюють річки, озера, підземні води та інші водойми поблизу місць культурної і природної спадщини (охоронюваних територій), завдаючи шкоди флорі і фауні і здоров'ю місцевих жителів. Крім того, будь-яка будівельна діяльність, фестиваль або великі збори людей в природі неминуче передбачають забруднення водойм в результаті засмічення, скидання і зберігання будівельних відходів, а також незаконного викидання сміття. Вони не тільки шкідливі для будь-якого живого організму, але і можуть стати величезними

руйнівниками природного середовища, річок, озер тощо, загрожуючи розвитку туризму. Ці ризики необхідно вирішити до того, як будь-який туристичний або будівельний розвиток стане близьким до об'єктів природної спадщини і водотоків.

Рішення щодо пом'якшення та запобігання забрудненню відходів вже були вирішені в частині про ґрунт.

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах – не має особливого значення з точки зору водойм.

6.4 Потенційний вплив програми на біорізноманіття, флору та фауну

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобігання надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Вид дії в PO2 iv), так само, як і у разі ґрунту, повітря і води, матиме переважно опосередкований позитивний вплив на біорізноманіття. Спільні дії та заходи, спрямовані на підвищення готовності та створення спільних стратегій та планів дій щодо регіонального управління стихійними лихами та техногенної забрудненості, будуть важливими для того, щоб зупинити або зменшити ризик руйнування середовища проживання, масової смертності видів та поширення хвороб та інвазійних видів.

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

Види дій, перелічені в PO2 vii), значною мірою сприятимуть захисту біорізноманіття особливо через дії, заплановані на ревіталізацію, реконструкцію природного середовища існування або контроль інвазійних видів.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

Види дій, перелічені в PO4 v), що забезпечують рівний доступ до охорони здоров'я та сприяють стійкості систем охорони здоров'я, не будуть дійсно актуальними для біорізноманіття.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку

PO4 vi) види дій можуть мати непрямі позитивні ефекти; слід підкреслити, що вони також тягнуть за собою прямі шкідливі наслідки, якщо їх не запобігати або не регулювати належним чином.

Збільшення туристичної та будівельної активності на культурних та природоохоронних природних об'єктах може перешкоджати істотним екологічним функціям, викликати втрату середовища існування, дисбаланс видів, надмірне використання природних ресурсів, тому знижується продуктивність екосистем, від яких залежить регіональне та місцеве продовольче забезпечення та здоров'я. Крім того, це послаблює здатність та адаптивну здатність екосистем реагувати на стихійні лиха, екстремальні погодні явища та наслідки зміни клімату. Іншою загрозою може бути поява екзотичних, інвазійних видів і хвороб, які приносять туристи, і які не є рідними для місцевих середовищ.

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах – не має значення з точки зору біорізноманіття.

6.5 Потенційні наслідки програми щодо територій та природоохоронних територій Natura 2000 у разі України

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Вид заходів у PO2 iv), ймовірно, матиме позитивний вплив на зони Natura 2000, оскільки вони мають на меті сприяти захисту природних активів шляхом підготовки до стихійних лих та техногенних катастроф. Зазвичай, ці стихійні лиха призводять до втрати середовища проживання і масового зникнення флори і фауни, тому будь-які спільні дії, спрямовані на запобігання цього, дуже вітаються.

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

Види дій, перелічені в PO2 vii), також матимуть безпосередній позитивний вплив, особливо за умови належного здійснення заходів щодо відновлення середовища проживання, захисту, збереження видів. Аналогічно iv), ідеально було б додати конкретні дії або приклади, що стосуються Natura 2000 і транскордонних охоронюваних районів.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

Види дій, перелічені в PO4 v), що забезпечують рівний доступ до охорони здоров'я та сприяють стійкості систем охорони здоров'я, не будуть дійсно актуальними для територій Natura 2000.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку

PO4 vi) види дій можуть мати непрямі позитивні ефекти; слід підкреслити, що вони також тягнуть за собою прямі шкідливі наслідки, якщо їх не запобігати або не регулювати належним чином. Активізація туристичної діяльності і плановане будівництво несуть в собі ризик втрати природних ресурсів і охоронюваних територій в результаті руйнування і порушення природного середовища проживання (негативні наслідки, аналогічні тим, які вже згадувалися в частині про «біорізноманіття»). Концепція «без погіршення якості» для управління об'єктами Natura 2000 завжди повинна братися до уваги і дотримуватися в разі реконструкції або нових інфраструктурних проектів в туристичних цілях поблизу або на об'єктах Natura 2000.

Однак, природоохоронні території – так само, як і території Natura 2000 – можуть підвищити привабливість відповідних регіонів в чотирьох країнах, оскільки незаймані гори, пейзажі займають одне з найважливіших місць при виборі туристами напрямків. Таким чином, ці транскордонні охоронні об'єкти можуть бути надзвичайно важливими для брендингу місцевих та регіональних туристичних атракціонів або продуктів. Це означає, що охорона та належне управління об'єктами Natura 2000 можуть сприяти посиленому місцевому економічному розвитку туризму.

Перед будь-якою будівельною та інфраструктурною діяльністю на цих об'єктах необхідно провести розробку відповідних оцінок. Значні зміни в захищеному середовищі проживання і нові конструкції потрібно розглядати як значні зміни/погіршення при безпосередньому впливі середовища проживання або виду (наприклад, серйозне скорочення і порушення роботи сайтів, зміна одного або декількох факторів, що впливають на якість ділянки). Справа дуже схожа, коли на території Natura 2000 планується організувати культурні, спортивні заходи та фестивалі. Часто можуть знадобитися спеціальні дозволи на проведення заходів, і необхідно враховувати відповідні юридичні вимоги щодо «концепції відсутності погіршення», оскільки ці заходи можуть сприяти змінам місцевості, навколишнього середовища, появі тимчасових будівель і музики, які викликають занепокоєння для дикої природи.

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах – не має значення з точки зору Natura 2000

6.6 Потенційний вплив програми на клімат

<p>Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон</p> <p>PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів</p>
<p>Вид дій в PO2 iv) здебільшого матиме позитивний вплив на клімат. Особливо вигідними є спільні заходи, які підтримують запобігання та пом'якшення стихійних або техногенних катастроф через лісовідновлення, обмеження незаконного вирубування лісу та упередження забруднення природних активів.</p>
<p>Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон</p> <p>PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення</p>
<p>Види дій, перелічені в PO2 vii), також матимуть прямий позитивний вплив, слідуючи тій же логіці, наведеної в PO2 iv). Наземні та водні екосистеми поглинають значну частину викидів, зроблених людиною, оскільки вони діють як вуглецеві раковини. Тому спільні дії по захисту біорізноманіття, реконструкції середовищ існування, покращенню рослинного покриву сприятимуть здоровим та добре функціонуючим екосистемним службам в регіоні, які зможуть краще адаптуватися та пом'якшувати наслідки зміни клімату шляхом зменшення вразливості, підвищення стійкості та контролю місцевого та регіонального клімату. Крім того, ці дії є більш економічно вигідними способами транскордонної боротьби зі зміною клімату, ніж будь-які інші технологічні втручання.</p>
<p>Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон</p> <p>PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я</p>
<p>Види дій, перелічені в PO4 v), не матимуть безпосереднього впливу на клімат. Проте, при ремонті будівель та інфраструктури медичних установ необхідно враховувати ті ж міркування, які детально описані щодо конструкцій в наведеному нижче розділі PO4 vi).</p>
<p>Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон</p> <p>PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку</p>
<p>PO4 vi) види дій повинні бути реалізовані з особливою турботою про клімат, оскільки ці дії можуть спричинити досить негативні ефекти. Зростання туристичної активності в поєднанні з розвитком будівництва в регіоні може призвести до значних викидів парникових газів і озоноруйнівних речовин, викликаним транспортом, авіацією або споживанням товарів і послуг. Це є недоліком цих дій, що вони не стосуються діяльності, специфічної для пом'якшення наслідків сталого туризму по відношенню до клімату. Було б ідеально, якби запропонована програма та дії враховували те, що регіональні туристичні та культурні заходи не тільки сприяють зміні клімату, але й потерпають від неї. Повені, лісові пожежі, зсуви, рідше снігопади, поява хвороб серйозно впливають на вітчизняну та регіональну туристичну галузі. Враховуючи це, рекомендується особливо вирішувати це питання в діях PO4.</p>

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах – не має значення з точки зору клімату.

6.7 Потенційний вплив програми на збудоване середовище, околиці поселень та культурну спадщину

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Вид заходів у PO2 IV) здебільшого матиме позитивний вплив на збудоване середовище та культурну спадщину, оскільки вони намагаються запобігти та пом'якшити стихійні та техногенні катастрофи та зменшити вплив зміни клімату. Оскільки катастрофи мають негативний вплив на збудоване середовище через руйнування, небажані зміни та погіршення стану будівель - особливо на культурну спадщину (наприклад, повені, пожежі, зсуви тощо), не кажучи вже про втрату життєвого простору та економічних труднощів, заплановані дії – бажані. Зміна клімату також створює сильний тиск на будівлі та пов'язану з ними інфраструктуру через підвищення вірогідності осідання – в основному на глинистих ґрунтах – рух ґрунту взимку впливає на ґрунтові труби та кабелі, що збільшує фізичне та економічне руйнування збудованого середовища. Тому спільні дії, які спрямовані на запобігання і пом'якшення наслідків зміни клімату і катастроф на будівлях і околицях поселень, будуть дуже вигідними. Вони призведуть до зниження ризику повеней, аномальної спеки та інших екстремальних погодних явищ, і матимуть позитивний вплив на довговічність і придатність для життя цивільних і культурних будівель, населених пунктів.

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

Види дій, перелічені в PO2 vii), також матимуть вигідний вплив, оскільки будь-які спільні дії, які спрямовані на збереження природи та біорізноманіття поза або всередині населених пунктів, сприятимуть життєздатності та адаптивності збудованого середовища до кліматичних подій, отже, життєздатності та добробуту мешканців. Більше того, розвиток зеленої інфраструктури та збереження природних елементів, близьких до будівель, підвищують господарську та естетичну цінність збудованого середовища та культурної спадщини.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

Види дій, перелічені в PO4 v), також позитивно впливатимуть на збудоване середовище як спільні дії з розвитку інфраструктури, ремонт та відновлення будівель закладів охорони здоров'я сприятиме кращій економічній та соціальній оцінці та використанню певного збудованого середовища або населеного пункту жителями та іншими зацікавленими сторонами.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку

PO4 vi) види заходів, які зосереджуються на оновленні та відновленні об'єктів культурної спадщини, матимуть певний позитивний вплив на збудоване середовище, оскільки вони підвищують економічну та соціальну цінність культурних об'єктів, будівель, а отже й навколишніх будівель та інфраструктурних елементів. Однак важливо відзначити, що будівництво нових будівель, споруд та інженерних комунікацій в туристичних цілях, як правило, призводить до зміни землекористування забудованої території, призводить до перевантаження навколишньої інфраструктури, порушує гармонію і естетичну цінність забудованої середовища або об'єкта культурної спадщини. Туризм може внести зміни до народної технології, а традиційні споруди просто можуть зникнути, даючи простір сучасним будівлям. Крім того, існує ризик виникнення незаконних туристичних споруд, забруднення навколишнього середовища, надмірної, небажаної урбанізації в населених пунктах культурної спадщини і загрози погіршення якості через надмірне використання.

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах – не має значення з точки зору побудованого середовища.

6.8 Потенційний вплив програми на здоров'я та стиль життя людини

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Зміна клімату є однією з найбільших загроз для людства, серйозно впливаючи на здоров'я людини, природне середовище і безпеку. PO2 iv) – отримання 25% від загального обсягу фінансових асигнувань програми – зробить важливий внесок в адаптацію і запобігання ризиків, але це вплине на здоров'я людини лише побічно і в довгостроковій перспективі.

<p>Короткостроковий вплив на людський спосіб життя буде реалізовано за допомогою Дії типу 1.2 (спільна освіта, підвищення обізнаності та обмін знаннями), знайомство широкої громадськості з практикою адаптації.</p>
<p>Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон</p> <p>PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення</p>
<p>Забруднення повітря в містах є ще одним серйозним ризиком для здоров'я, який, безумовно, буде усунений за допомогою заходів PO2 vii), або у формі прямих інвестицій, або за допомогою непрямих заходів з нарощування потенціалу або розробки політики. При цьому переважна більшість населення програмної зони проживає в невеликих сільських населених пунктах, менш схильних до несприятливого впливу міського забруднення повітря.</p>
<p>Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон</p> <p>PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я</p>
<p>З усіх вибраних SOS, PO4 v) — це те, що має найбільш прямий позитивний вплив на здоров'я людини та спосіб життя людини через складний набір втручань. Поліпшення матеріально-технічної бази медичних установ, а також програми скринінгу здоров'я забезпечать негайні переваги для стану здоров'я прикордонних громад. Інші елементи відповідають за непрямі та довгострокові ефекти, включаючи загальне покращення застосування ІКТ, підвищення обізнаності щодо здорового способу життя та профілактичних програм скринінгу, а також спільну епідеміологію та розвиток рятувальної служби.</p>
<p>Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон</p> <p>PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку</p>
<p>Туризм має надзвичайно важливий потенціал у покращенні економічного та соціального статусу транскордонного району. Завдяки прямим перевагам у збільшенні місцевих доходів і кількості робочих місць, він може сприяти боротьбі з бідністю і дозволити найбільш вразливим соціальним групам збільшити свої витрати на охорону здоров'я. Транскордонний та міжнародний туризм також має незначний негативний потенціал на здоров'я місцевих громад через вплив хвороб, що передаються від людини до людини. Дія типу 4.2 включає розробку правил і процесів охорони здоров'я, спрямованих на цей конкретний ризик.</p>
<p>Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює</p> <p>ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах</p>
<p>Інституційна співпраця в рамках ISO1 b) планується в різних тематичних напрямках, які не включають послуги охорони здоров'я або соціальної допомоги. Обрані теми мають лише вузький та/або дуже непрямий вплив на здоров'я людини.</p>

6.9 Потенційні наслідки програми для екологічної свідомості

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Екологічна свідомість буде безпосередньо вдосконалена шляхом спільної освіти, підвищення обізнаності та обміну знаннями, запланованих в рамках дії типу 1.2. Проекти співробітництва малого масштабу плануються в інтегрований спосіб, включаючи елементи підвищення обізнаності. Як дуже конструктивний елемент, програма включає в себе специфічну спрямованість на формування ставлення майбутніх поколінь.

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

PO2 vii) включає різні області втручання з прямим і позитивним впливом на загальну екологічну свідомість місцевих громад. Серед проектів з розвитку інфраструктури, що становлять спільний інтерес, це розробить освітні природні маршрути, що надають відповідну інформацію як окремим туристам, так і студентським групам. Це сприятиме проведенню спільних заходів у галузі освіти, підвищенню обізнаності та обміну знаннями, включаючи кампанії, заходи та заходи з обміну знаннями. Ця SO також включає особливу увагу на формування ставлення дітей. Проекти співробітництва малого масштабу знову плануються комплексно, включаючи елементи підвищення обізнаності.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

Заходи, пов'язані з охороною здоров'я, заплановані під PO4 v), мають лише незначний та непрямий вплив на екологічну свідомість.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку

Хоча соціальні інновації та заходи щодо інтеграції не мають прямого впливу на екологічну свідомість, просування стійких засобів туризму може мати позитивний вплив як на постачальників послуг, так і на туристів. Програма включає тренінги для зацікавлених сторін туристичного сектору на теми, пов'язані з екологічною стабільною екологією, а також дослідження та плани дій з вивчення стійких форм туристичної цінності природного середовища. Дуже позитивним елементом SO є перевага, що надається поліпшенню доступності туристичних визначних пам'яток на велосипеді, як стійкій формі мобільності.

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

Інституційна співпраця в рамках ISO1 b) планується в різних тематичних напрямках, в тому числі одна зосереджена на енергоефективності та відновлюваній енергії. Втручання на цю тему мають потенціал для підвищення екологічної свідомості місцевих громад.

6.10 Потенційний вплив програми на виникнення екологічних конфліктів і потенційних проблем, а також на ескалацію існуючих проблем

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 iv) сприяння адаптації до зміни клімату, запобіганню надзвичайних ситуацій, стійкості, з урахуванням екосистемних підходів

Всі чотири країни в програмному районі сильно піддаються природним небезпекам, при цьому більшість зареєстрованих випадків стихійних лих, викликаних гідрологічними подіями (повені, затори льодоходу на річках - 40%) або екстремальною температурою (холодна/тепла хвиля, посуха – 38%). Програма не може забезпечити значний внесок у пом'якшення наслідків та адаптацію до зміни клімату, через обмеженість фінансових ресурсів, але може забезпечити політику, що підтримує більш ефективні та узгоджені зусилля зацікавлених сторін.

Людські фактори також відіграють все більшу роль у розвитку подій стихійного лиха (наприклад, відсутність водосховищ для затримання, незаконне вирубаня лісів, лісові пожежі, комунальне забруднення річок тощо). У зв'язку з цими впливами Програма може підвищити рівень поінформованості та ставлення місцевих зацікавлених сторін.

Пріоритет № 1: Стійкий і зелений прикордонний регіон

PO2 vii) посилення охорони та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури, в тому числі в міських районах, та зменшення всіх форм забруднення

Програма сприятиме зменшенню високого тиску на природні місця існування, спричиненого неконтрольованим туризмом та рибальством, посиленням лісового господарства та евтрофікації, поширенням інвазійних видів флори. При цьому численні інші проблеми виходять за рамки обраних цілей:

- Забруднення відходами є регулярним у річках регіону Верхньої Тиси з 2000-х років.
- Крім відходів, поверхневі води піддаються скидам стічних вод і надходженню поживних речовин з сільськогосподарських, промислових і дифузних джерел, включаючи забруднення важкими металами.
- Це і неадекватне управління термальними водами створюють загрозу для водойм і якості водоносних горизонтів, ґрунтових вод і питної води.
- У прикордонній місцевості є багато промислових і гірничодобувних об'єктів зі шкідливим транскордонним забрудненням, що вимагає ревіталізації навколишнього середовища.

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 v) забезпечення рівного доступу до системи охорони здоров'я та стимулювання стійкості систем охорони здоров'я

В рамках програми будуть зроблені кроки щодо забезпечення рівного доступу до якісного медичного обслуговування, хоча її обмежені фінансові ресурси дозволять надати лише помірний вплив. Тому важливо зосередити зусилля з розвитку послуг на територіях та місцевих громадах з найслабшою доступністю до якісних медичних послуг.

Сучасна пандемія COVID-19 сильно пов'язана з негативними наслідками змін клімату, викликаних людиною. Тому важливо, щоб спільні заходи між країнами не тільки вирішували основні дієтичні, діагностичні, гігієнічні та профілактичні питання для профілактики захворювань, але і були спрямовані на основну причину проблеми (зміна землекористування, викликане діяльністю людини, вирубка лісів, втрата біорізноманіття, все це збільшує ймовірність виникнення нових захворювань).

Пріоритет № 2: Здоровий і привабливий прикордонний регіон

PO4 vi) підвищення ролі культури та сталого туризму в економічному розвитку, соціальному включенні та соціальному інноваційному розвитку

Збільшення туристичної активності та захист і збереження природних ресурсів, як правило, є суперечливими пріоритетами. Високий рівень ризику перевикористання природного середовища повинен бути розглянутий і належним чином врівноважений застосуванням критеріїв стійкості у рішеннях з фінансування, інакше заходи з розвитку туризму призведуть до перевитрати і погіршення природних ресурсів у довгостроковій перспективі.

Інфраструктурні розробки для туристичної діяльності, проведення заходів та фестивалів потенційно загрожують біорізноманіттю, особливо у випадку атракціонів або програм, розташованих поблизу природних об'єктів або охоронюваних об'єктів. Збільшення потоку відвідувачів призводить до більш високого забруднення повітря, води і ґрунту, пов'язаного з транспортом, збільшення кількості утворюються комунальних відходів і збільшення споживання енергії.

Водночас, Програма не стосується конкретно загрози занепаду цінних об'єктів, що будуються, за відсутності належного обслуговування та оновлення.

Пріоритет № 3: Регіон, який більше співпрацює

ISO1 ii) посилити ефективне державне управління шляхом сприяння правовому та адміністративному співробітництву та співпраці між громадянами, суб'єктами та інститутами громадянського суспільства, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах

Співпраця, бесіда і зміцнення культурних і професійних зв'язків, як правило, сприяють вирішенню виникаючих конфліктів і проблем. Якщо стійкий розвиток включається в критерії, що відповідають фінансованим проектам співробітництва, то ці наслідки можуть бути особливо позитивними.

6.11 Потенційні наслідки програми для взаємозв'язку і сукупного впливу загроз на вищевказані фактори

Підсумкова таблиця потенційного впливу на екологічні та соціально-економічні фактори регіону СВС

	Вплив на ґрунт	Вплив на повітря	Вплив на воду і ґрунтові води	Вплив на біорізноманіття, флору та фауну	Вплив на природоохоронні території Natura 2000 та еквівалентні природоохоронні території у разі України	Вплив на клімат	Вплив на збудоване середовище, околиці поселення та культурну спадщину	Вплив на здоров'я людини та стиль життя	Вплив на свідомість навколишнього середовища	Вплив на виникнення/загострення екологічних конфліктів та проблем
PO2 iv)	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний
PO2 vii)	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Слабкий негативний
PO4 v)	Нейтральний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Нейтральний	Нейтральний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Нейтральний	Нейтральний
PO4 vi)	Слабкий негативний	Слабкий негативний	Слабкий негативний	Слабкий негативний	Слабкий негативний	Слабкий негативний	Слабкий негативний	Сильний позитивний	Сильний позитивний	Сильний позитивний
ISO1 b)	Нейтральний	Нейтральний	Нейтральний	Нейтральний	Нейтральний	Нейтральний	Нейтральний	Нейтральний	Сильний позитивний	Сильний позитивний

Легенда:

Сильний негативний ефект(и)	Слабкий негативний ефект(и)	Нейтральний або протилежний ефект(и)	Слабкий позитивний ефект(и)	Сильний позитивний ефект(и)
-----------------------------	-----------------------------	--------------------------------------	-----------------------------	-----------------------------

Програма не містить детальних заходів, але слабо визначає області втручання і встановлює граничні умови. У попередніх підрозділах (6.1-6.11) ми детально проаналізували потенційні впливи кожної обраної SO на різні екологічні елементи та категорії. Короткий виклад результатів оцінки представлено в таблиці вище. Якщо елементи та категорії впливу на навколишнє середовище потенційно уражені 5 вибраними областями втручання аналізуються простими математичними методами (підставляючи позитивні та негативні впливи з +1 та +2 та -1 та -2, відповідно, приймаючи змішані удари як нуль, і в середньому по різних категоріях), ми можемо прочитати інформативні сукупні результати з диверсифікованої кореляційної системи багатоелементної оцінки впливу на навколишнє середовище:

- 3 SOS мають вплив на всі 10 оцінюваних екологічних елементів: Природоохоронні втручання PO2 vii) та заходи щодо зміни клімату PO2 iv) загалом мають позитивні наслідки, тоді як стійкі втручання у туризм PO4 vi) мають змішаний/негативний вплив. Втручання в охорону здоров'я PO4 v) мають нейтральний вплив на половину оцінюваних категорій, але позитивний вплив на іншу половину. Заходи співпраці в рамках ISO b) зачіпають найменше число екологічних областей (лише 2).
- На переважну більшість оцінюваних елементів навколишнього середовища впливають 4 з 5 SOS, і тільки на 3 з них (ґрунт, біорізноманіття та охоронювані території) впливає менше елементів (по 3 на кожен).
- Зважаючи на середній вплив на екологічні елементи, здебільшого негативний ефект реалізується стійкими туристичними заходами PO4 vi): окрім впливу на здоров'я людини та свідомість довкілля, він потенційно негативно впливає на всі екологічні елементи.
- Найбільш позитивний загальний вплив очікується в разі природоохоронної діяльності та впливу на зміну клімату (обидва за PO2). Заходи співпраці ISO1 b) також мають позитивний загальний вплив, але вони не мають значення для більшості елементів навколишнього середовища.
- Найбільш позитивним ефектом від запланованих інтервенцій є здоров'я людини та свідомість довкілля.

Якщо ефекти областей втручання усереднені, виходить наступне ранжування:

- PO2 vii) Природоохоронна діяльність: 1,6
- ISO1 b) Співробітництво: 1,5
- PO2 iv) Зміна клімату: 1,4
- PO4 v) Охорона здоров'я: 1,2
- PO4 vi) Сталий туризм: -0,7

З наведених вище даних видно, що це область сталого туризму, де потенційне втручання, швидше за все, може порушити або поставити під загрозу екологічний аспект. Всі інші області SO мають загалом позитивний вплив.

Специфічним аспектом оцінки навколишнього середовища є аналіз впливу на виникнення екологічних конфліктів та існуючих або потенційних проблем, представлений в розділі 6.10 і узагальнений в останній колонці таблиці вище. Вибрані SOs показують неоднозначні внески в екологічні конфлікти:

- Діяльність по співпраці (ISO1 b), як правило, сприяє вирішенню виникаючих конфліктів і проблем.
- Заходи по боротьбі зі зміною клімату (PO2 iv) вносять досить складний внесок в їх тематичну область, включаючи обмежені проекти з розвитку інфраструктури, розробку політики, а також підвищення обізнаності та формування відносини як у випадку стихійних лих, так і техногенних катастроф.
- Заходи з охорони здоров'я (PO4 v) спрямовані на вирішення проблем, що виникають у сфері програми (доступ до якісних медичних послуг), але не можуть забезпечити комплексні рішення, адекватно забезпечивши покриття найбільш вразливих соціальних груп або захист від майбутніх кризових ситуацій у сфері охорони здоров'я.
- Природоохоронні інтервенції (PO2 vii) покращать становище багатьох природних середовищ існування, але не вплинуть на кілька ключових територій, такі як забруднення річок і підземних вод або поживлення промислових і гірничодобувних об'єктів.
- Підвищення активності туризму (PO4 vi) і захист навколишнього середовища є загалом суперечливими пріоритетами, а високий рівень ризику перевикористання природного середовища повинен бути належним чином врівноважений застосуванням критеріїв стійкості у рішеннях про фінансування.

7 Захисні заходи

У наступному розділі перераховані всі заходи, передбачені для запобігання, скорочення і компенсації - в максимально можливій мірі - будь-яких значних несприятливих, несприятливих впливів на навколишнє середовище в результаті здійснення програми. Він також визначає критичні елементи програми, які можуть мати потенційний негативний вплив на навколишнє середовище, незважаючи на вжиті заходи щодо їх зменшення. Примітки згруповані за ключовими екологічними областями відповідно до заголовків розділу 6 даної Стратегічної екологічної оцінки.

Ґрунт

Хоча дії, зазначені в РО2 IV), є достатніми, пропонується включити спільні дії, стратегії, які ставлять особливу увагу на відновлення і відновлення ґрунтів після природних і техногенних катастроф (таких як моніторинг забруднення ґрунтів, вирівнювання земель, практика перебудови тощо)

Сама ідея – сприяти транскордонному, культурному співробітництву через сталий туризм у РО4 vi) - це одна з тих, що мають бути підтримані. Однак важливо пам'ятати, що збільшення туристичної активності в регіоні та охорона та утримання природних об'єктів є загалом суперечливими пріоритетами. Для того, щоб фактично запобігти деградації ґрунту і зниженню здоров'я ґрунту відносно сталого туризму, було б важливо додати спільні дії, стратегії, які зосереджені на розробці практик, які спрямовані на контроль та/або зменшення зовнішнього вигляду та довгострокової присутності великої кількості людей на охоронюваних та вразливих природних об'єктах. Крім того, транскордонні цільові комунікаційні кампанії/освітні заходи будуть знаходитися в рамках дії типу 4.2, щоб інформувати туристів про запобігання генерації відходів, а також про сталий збір та утилізацію відходів.

Повітря

У разі РО4 v) пропонується брати до уваги не тільки епідеміологічні, гігієнічні або пов'язані зі спортом профілактичні заходи, а й спільні просвітницькі заходи, спрямовані на запобіжну діяльність людини, яка призводить до забруднення приміщень і зниження якості місцевого повітря, таку як спалювання побутових і органічних відходів, неправильна сільськогосподарська діяльність і спалювання промислових відходів, всі з яких можуть викликати гострі респіраторні проблеми.

Крім того, пропонується включити спільні програми в РО4 vi), або навіть транскордонні стандарти, обмеження для обмеження використання транспортних засобів, що працюють на викопному паливі, на культурних і природних об'єктах. У свою чергу, пропонується також розробити спільні стимули для низьковуглецевих варіантів транспортування на регіональних туристичних майданчиках, такі як використання електричних автомобілів, автобусів, покращені варіанти громадського транспорту.

Вода і ґрунтові води

Хоча пропонованих дій достатньо у РО2 vii), пропонується включити більш амбітні спільні дії для гармонізації національних нормативів і стандартів у чотирьох країнах щодо управління водотоком і скидання відходів і стічних вод. Наприклад, введення та належний моніторинг суворих обмежень на скидання стічних вод або впровадження в основному біологічного очищення міських стічних вод, обмежень на надходження поживних речовин з сільськогосподарських, промислових і дифузних джерел. Ця гармонізація є особливо важливою у разі України, оскільки вона не є частиною ЄС.

Також пропонується змінити запропоновані спільні моніторингові та прогнознi дії, та зробити їх максимально інклюзивними. Окрім регіональних установ, які беруть участь у моніторингових заходах, необхідно було б мобілізувати транскордонні місцеві мережі та громади (мешканців, громадянське суспільство) для моніторингу якості підземних вод, питної води та прилеглої водотоки, таким чином залучити їх до цих дій – особливо в районах з високим рівнем ризику забруднення води.

Це було б ідеально, якби конкретні, спільні заходи, пов'язані зі сталим туризмом, були б вирішені всебічно протягом дії PO4 vi) для захисту водних об'єктів та інших природних активів, і не тільки в назві SO. До PO4 vi) також слід додати компроміси між будь-якою природоохоронною діяльністю та заходами, пов'язаними з сталим розвитком туризму.

Біорізноманіття, флора і фауна

Пропонується додати спільні дії за типом дії 1.1 PO2 vii), які спрямовані на підвищення спроможності зацікавлених сторін для екологічного відновлення та рекультивації (наприклад, посиленої природної послідовності, технічної та допоміжної реставрації) небезпечних та небезпечних транскордонних постіндустріальних та гірничодобувних ділянок. Ці ділянки досить широко поширені в регіоні і несуть потенційну загрозу біорізноманіттю.

Пропонується у відношенні до дії типу 2.2 PO2 vii) додати спільний обмін знаннями та освітню діяльність, яка інформує мешканців не тільки про ризики втрати біорізноманіття або знищення природних активів, але й про те, як мешканці можуть локально використати переваги біорізноманіття, екосистемних послуг. Це значно поліпшить залучення людей та організацій, зацікавлених у захисті біорізноманіття. У разі дії типу 2.3 пропонується враховувати, що багато ендемічних видів або екосистем обмежені конкретною областю, тому для їх захисту можуть діяти лише національні або місцеві адміністративні одиниці та відомства. Таким чином, транскордонне співробітництво та спільні дії повинні включати конкретні заходи, які підтримують розвиток потенціалу, дослідження та адміністрування заходів, пов'язаних з біорізноманіттям у місцевих установах.

У разі дії типу 4.2 PO4 vi), це було б ідеально, якби спільні дії відзначили, що всі інфраструктурні розробки, заходи та фестивалі, пов'язані з туризмом, враховуватимуть аспекти, пов'язані з біорізноманіттям, особливо для програм, організованих поблизу об'єктів природної спадщини або охоронюваних об'єктів. Крім того, як було запропоновано у випадку з ґрунтом, слід додати спільні заходи щодо сталого видалення відходів і запобігання утворенню відходів, щоб запобігти будь-якому забрудненню місцевих екосистем.

Території Natura 2000 та подібні природоохоронні території

Дії, перераховані в PO2 iv), рідко згадують про спільні заходи, які включають пом'якшення та запобігання природним і людським ризикам, особливо на природоохоронних територіях Natura 2000.

Тому пропонується додати особливості для територій Natura 2000 для відповідних спільних втручань, які зосереджені на запобіганні/управлінні ризиками стихійних лих на територіях Natura 2000 (та аналогічних природоохоронних територіях у разі України) та їх відновленні після катастроф.

Крім того, пропонується включити спільні дії в PO2 vii) для розробки директив з підготовки заходів збереження, цілей і планів управління, особливо для уразливих природних територій в Україні, а також для інших трьох країн у випадках, коли ці плани відсутні. У зв'язку з цим слід заохочувати гармонізацію окремих національних стратегій збереження разом з моніторингом та оцінкою для територій Natura 2000. Для того, щоб краще залучати до участі місцеві зацікавлені сторони, спільні програми повинні бути додані до карти і визначення потенційних вигод і можливостей для соціально-економічного розвитку у зв'язку з охороною і збереженням природи.

У разі дії типу 2.3 PO2 vii) пропонується підкреслити важливість пошуку спільних рішень для узгодження транскордонних засобів для природоохоронних заходів для територій Natura 2000 і підтримки інших об'єктів, що охороняються. Це було б ідеально, оскільки фінансових інструментів, як правило, не вистачає з національних бюджетів, особливо у разі України та Румунії. Важливо впровадити консервацію територій Natura 2000 в інших галузевих планах та відповідних політиках (таких як лісове господарство, рибальство, туризм, полювання тощо) у всіх чотирьох країнах. Також рекомендується включити спільні дії для визначення можливостей правової гармонізації між країнами і прийняття юридично обов'язкових, транскордонних, обов'язкових заходів з підтримки і захисту природоохоронних планів і цілей.

Пропонується приділити особливу увагу складанню карти і пошуку спільних заходів зі співробітництва та зв'язків між об'єктами Natura 2000 і стійкими видами туризму і відпочинку в PO4 vi). Наприклад, спільні плани управління, заходи керівництва повинні бути заохочені щодо управління екологічною діяльністю на територіях Natura 2000 і сумісності туризму або культурної діяльності з цілями збереження. Крім того, необхідно додати тісну участь місцевих груп зацікавлених сторін для забезпечення сталого використання захищених об'єктів та спільного визначення необхідних умов та необхідних дій для їх досягнення.

Через відсутність знань серед зацікавлених сторін туристичної галузі, варто було б включити спільні дії, які підтримують місцевих туристичних постачальників послуг для збільшення знань щодо наслідків директив Natura 2000, національних планів збереження та вимог концепції «без погіршення» для туристичного розвитку.

Клімат

Пропонується бути більш послідовним і конкретним у діях PO2 vii) з точки зору розвитку зеленої інфраструктури в міських районах, оскільки в назві пріоритету згадуються міські райони, але немає конкретних дій щодо підтримки збереження їх біорізноманіття та екосистем. Підвищення стійкості міських територій за рахунок розвитку зеленої інфраструктури та природних рішень було б життєво необхідним для боротьби зі зміною клімату шляхом поліпшення міського

мікроклімату та забезпечення довгострокового благополуччя мешканців. Збільшення кількості дерев, парків і зелених поверхонь допомагає контролювати місцевий клімат, підтримувати охолоджуючий ефект, що захищає від хвиль, очищають повітря від забруднюючих речовин і забезпечують дім для запилювачів і інших видів.

Пропонується додати спеціальні спільні освітні та пізнавальні програми до дії типу 3.4 PO4 v) на вплив зміни клімату (як місцевих, так і глобальних) на здоров'я жителів регіону. Нинішня епідемія тісно пов'язана з негативними наслідками антропогенної зміни клімату. Тому важливо, щоб спільні заходи між країнами не тільки вирішували основні дієтичні, діагностичні, гігієнічні та профілактичні питання для профілактики захворювань, але і були спрямовані на основну причину проблеми (зміна землекористування, викликане діяльністю людини, вирубка лісів, втрата біорізноманіття, все це збільшує ймовірність виникнення нових захворювань). Це призвело б до кращого розуміння та розширення знань населення про складні взаємозв'язки між поліпшенням здоров'я та колективною участю у пом'якшенні наслідків зміни клімату.

Також рекомендується включити в дію типу 4.2 пункту 4 v) підтримку спільних партнерств і заходів з розробки стратегічних планів для місцевих напрямків і атракціонів за участю місцевих жителів і зацікавлених сторін. Крім того, спільна розробка вимірюваних показників для сталого туризму, що окреслювала прийнятні межі змін, викидів, кількості транспортних засобів та відвідувачів також була б вигідною, в поєднанні з конкретними обмеженнями на перевезення, як зазначено в примітках, пов'язаних з якістю повітря.

Крім того, загальне просвітництво туристів про те, як дотримуватися вимог, встановлених регіональною туристичною індустрією, також буде мати важливе значення (наприклад, керівні принципи, цифрові/онлайнві інструменти, комунікаційні кампанії тощо) для підвищення обізнаності та прийняття нових заходів і запобігання погіршення стану природних і культурних об'єктів і неконтрольованих викидів.

Створене середовище, околиці поселень та культурна спадщина

Міркування щодо побудованого середовища, як правило, відсутні в програмі, тому пропонується додати спільні втручання до PO2 iv). дії, які зосереджені на виявленні будівель та їх околиць в регіоні, особливо вразливих до екстремальних погодних умов та катастроф. Крім того, спільні дії також необхідні для збільшення можливостей відповідних установ і мешканців для реконструкції або проектування будівель, які можуть впоратися з наслідками зміни клімату і стійкі проти катастроф.

Пропонується додати спільні втручання в PO2 vii), які спрямовані на оновлення та проектування будівель в населених пунктах, які включають природні рішення, енергоефективні та відновлювані енергетичні технології та використання екологічної інфраструктури. Чим більше цих рішень використовується в побудованому середовищі, тим вище шанс знизити енергетичну потребу будівель. Це сприяє зменшенню смертності через забруднення повітря та перегрівання і призводить до кращого добробуту населення та доступності громадських просторів.

Рекомендується включати спільні дії в PO4 vi) для підтримки проектування та оновлення будівель, маршрутів, громадського транспорту та культурної спадщини в регіоні після складності стійких, енергоефективних та естетичних міркувань при розширенні туристичної діяльності.

Здоров'я і спосіб життя людини

Інтеграція послуг може бути більш безпосередньо розглянута в PO4 v), що дозволить установам з сусідніх країн розробляти комбіновані послуги, орієнтовані на транскордонну аудиторію, на основі їх взаємодоповнюючих переваг і можливостей. Розвиток послуг має бути зосереджений на сферах і місцевих громадах з найслабшою доступністю до якісних медичних послуг. Особливу увагу можна приділити питанням охорони здоров'я людей похилого віку, з одного боку, спрямуванню на старіння місцевих громад, а також забезпеченню розвитку гендерної срібної економіки з довгостроковими економічними та трудовими вигодами.

Туризм має надзвичайно важливий потенціал у покращенні економічного та соціального статусу транскордонного району. Унікальні наслідки та можливості епохи після пандемії COVID могли б бути більш безпосередньо вирішені конкретними закликами до оголошення пропозицій за PO4 vi): фінансовані проекти можуть забезпечити цільову підтримку послуг, що найбільш сильно постраждали від локдаунів і заборони на проїзд, в той час як нішеві зони (зовнішні і природні атракціони) з поліпшеною відносною позицією в туристичній конкуренції можуть отримати особливу увагу. Навчання вразливих соціальних груп з метою отримання навичок, які можуть бути використані при експлуатації туристичних послуг (атракціонів, розміщення, культурних заходів тощо), також було б вигідним у довгостроковій перспективі.

Зважаючи на низьку доступність якісних медичних послуг, особливо в районах, населених найбільш вразливими соціальними групами, рекомендується включити транскордонне співробітництво в галузі охорони здоров'я і спільну розробку послуг в ряд тем, обраних для інституційної співпраці в рамках ISO1 b).

Екологічна свідомість

Рекомендується, щоб-за аналогією з дрібномасштабними інвестиціями – проекти з розвитку інфраструктури в загальних інтересах, спрямовані на усунення природних і антропогенних екологічних ризиків в PO2 iv), також включали елементи підвищення обізнаності. Вплив на екологічну свідомість може бути підсилений під PO4 v) за допомогою програм сприяння здоров'ю, що передбачають екологічно чисті заняття фітнесом та дозвілля для місцевих громад.

У той час як PO4 vi) включає заходи, що безпосередньо покращують екологічну свідомість провайдерів послуг туризму, туристи, що займаються послугами сталого туризму, також можуть бути предметом діяльності з підвищення обізнаності. Ця SO може містити конкретну перевагу проектам (розробка продукту або інвестиції), включаючи такі елементи формування ставлення, спрямовані на туристів та місцеві громади.

Інституційне співробітництво в галузі розвитку транскордонного транспорту відповідно до ISO1 b) має бути зосереджено на стійких засобах мобільності, включаючи громадський транспорт і велоспорт.

8 Оцінка системи моніторингу

Під час розробки даної CEO, розділ 4 програмного документа, присвячений моніторингу, був направлений на розгляд членам РС. Розділ 2 не містить положень про заплановані моніторингові заходи, за винятком простого визначення показників виходу і результату для кожної з обраних конкретних цілей. Вони вибрані з загальних показників результатів і результатів для ЄФРР і Фонду згуртування, перерахованих в додатку до Постанови ЄФРР, без базових або цільових значень і джерел даних на даний момент. Ці показники враховують кількість прямих виходів (стратегії і плани дій, пілотні дії, спільно розроблені рішення, участі тощо) або під час виконання програми (перераховані як вихідні показники), або після завершення фінансованих проектів (перераховані в якості показників результатів для вимірювання результатів множення, масштабування або розгортання). В рамках повного програмного документа, який буде підготовлений пізніше, необхідно вказати повну систему моніторингу, яка буде використовуватися в рамках управління програмою органами по здійсненню програми (керуючим органом, національними органами, спільним Секретаріатом), а також за участю територіальних природоохоронних органів і міністерств, що займаються екологічними питаннями, з усіх країн-учасниць Програми.

Заходи моніторингу повинні бути розроблені відповідно до статті 10 Директиви щодо CEO³, що відповідає наступним ключовим критеріям:

- Необхідно виявити значні екологічні наслідки впровадження, вчасно усвідомлюючи будь-які непередбачені несприятливі наслідки для здійснення відповідних заходів з усунення наслідків.
- Існуючі системи моніторингу також можуть бути використані при необхідності, щоб уникнути дублювання.

Система моніторингу повинна відповідати таким стандартам:

- Специфічні: Впливи, які можна достовірно віднести до втручань, слід вимірювати, очищати від внеску інших факторів.
- Пропорційні: Експлуатаційні витрати повинні бути помірними і пропорційними з практичною цінністю.
- Законні: Вона повинна відповідати відповідному законодавству.

³ ДИРЕКТИВА 2001/42/ЄС

- Когерентні: Вона повинна бути сумісна з системами програмного/проектного моніторингу, що застосовуються при реалізації.
- Легко зрозумілі: Вона повинна бути однозначною як для системних операторів, так і для бенефіціарів, з чітко визначеними показниками.
- Точна в плані просторової структури: Система моніторингу повинна бути в змозі записати місце розташування і просторовий контекст зібраних даних.

Вона повинна в першу чергу будуватися на даних проектного рівня. Однак, може бути незначним кумулятивний вплив на рівень окремих проектів, особливо в частині комбінованого впливу на навколишнє середовище заходів, що фінансуються Програмою, що вимагає встановлення показників рівня програми. Крім обраних показників виходу, слід також визначити показники моніторингу, що вимірюють екологічні впливи та стійкість. Було б вигідно визначити хоча б один індикатор специфіки середовища (бажано індикатор результату) для кожної пріоритетної мети. При цьому слід уникати надмірно складної індикаторної системи.

9 Нетехнічний підсумок

Найважливішим документом Стратегічної екологічної оцінки є цей екологічний звіт, який має на меті переглянути потенційні негативні та позитивні екологічні наслідки впровадження Програми HUSKROUA Interreg A NEXT.

Документ підготовлено з урахуванням відповідного законодавства та зауважень органів влади, які беруть участь у процесі визначення масштабу.

У Розділі 1 подано короткий виклад щодо процесу розробки програмного документа та самого Екологічного звіту: він містить опис визначення масштабу, процесу планування, перелік відповідних зацікавлених сторін, що беруть участь у процесі Стратегічної екологічної оцінки, а також відповідне законодавство та документи.

У Розділі 2 описано можливі альтернативи реалізації програми, подано обґрунтування обраних цілей політики та конкретних цілей у рамках програмного документа.

На основі поточної версії Розділу 2 програмних документів, У Розділі 3 – Головні завдання Програми – коротко описано взаємозв'язок між визначеними пріоритетами програми та вибраними цілями політики / конкретними цілями INTERREG.

Розділ 4 розглядає згуртованість і послідовність документів. У ньому представлена злагодженість програмного документа з відповідними директивами та стратегіями ЄС, а також узгодженість програмного документа із законодавством та стратегіями національного та регіонального рівнів країн -партнерів, які беруть участь у програмі HUSKROUA Interreg A NEXT. Що стосується узгодженості, то він описує внутрішню узгодженість програмних документів.

На основі територіального аналізу (Розділ 1 документа програми), Розділ 5 коротко описує поточну соціально-економічну та екологічну ситуацію регіону HUSKROUA CBC та її очікувану еволюцію без виконання Програми.

У Розділі 6, потенційний вплив навколишнього середовища на елементи навколишнього середовища, такі як ґрунт; повітря; вода і ґрунтові води; біорізноманіття, флора і фауна; території Natura 2000 і еквівалентні охоронювані території в разі України; клімат; забудоване середовище, околиці поселень і культурна спадщина; здоров'я і спосіб життя людини; екологічна свідомість; виникаючі екологічні конфлікти і потенційні проблеми, ескалація існуючих проблем; взаємозв'язок і сукупний ефект загроз для вищевказаних систем – оцінюється з урахуванням потенційного впливу планованих заходів на навколишнє середовище:

- Зважаючи на середній вплив запланованих втручань на екологічні елементи, найнегативніший вплив міг би бути реалізований заходами туризму: окрім позитивного впливу на здоров'я людини та свідомість довкілля, він може мати потенційний негативний вплив на оцінювані екологічні елементи.

- Найбільш позитивний загальний вплив очікується в разі природоохоронної діяльності та впливу на зміну клімату. Заходи співробітництва також мають позитивний загальний вплив.
- Здоров'я людини і навколишнє середовище – це два елементи навколишнього середовища, які отримують найбільш позитивний вплив від запланованих втручань.

У Розділі 7 перераховані всі заходи, передбачені для запобігання, скорочення і компенсації будь-яких значних несприятливих впливів на навколишнє середовище в результаті здійснення Програми. Він також визначає критичні елементи програми, які можуть мати потенційний негативний вплив на навколишнє середовище, незважаючи на вжиті заходи щодо їх зменшення. Примітки згруповані за ключовими факторами впливу на навколишнє середовище відповідно до заголовків Розділу 6 даної CEO.

На момент розробки даної CEO програмний документ ще не містить будь-яких положень про заплановані заходи з моніторингу, за винятком простого визначення показників результатів і результатів для кожної з обраних конкретних цілей. Таким чином, у Розділі 8 містяться пропозиції щодо системи моніторингу, яка буде визначена пізніше, включаючи коло установ, які братимуть участь в операції, ключові критерії, яким повинні відповідати заходи моніторингу, потенційні джерела даних, а також конкретні показники, що вимірюють вплив на навколишнє середовище і стійкість.

У міру подальшої розробки програмного документа в рамках процесу програмування Екологічний звіт буде включати додатковий зміст програмного документа в процесі CEO.